ఓమ్.

పురాణచంద్రిక.

మొదటి భాగము.

కవికుమార,

మహావాది వేంకటరత్న విరచితము.

Sold By

RAMA & CO., BRANCH: TENALI.

1930

Price As. 4.

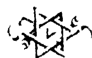
ఓమ్.

పురాణచంద్రిక.

మొదటి భాగము.

కవివర,

మహావాది వేంకటరత్న విరచితము.

Sold By

RAMA & CO., BRANCH: TENALI.

1930

[illegible]

Price As. 4.

విషయసూచిక

ఓమ్.

శ్రీవిష్ణుస్వామినమః.

పురాణచంద్రిక

మొదటి భాగము.

౧. ఇంద్రసేన మహారాజు.

([illegible])

పూర్వము శ్రావస్తి నగరమున నింద్రసేనుఁ డను రాజొకండు పరిపాలించు చుండెను. ఈ మహారాజు యుత్తముఁడు. చిన్నప్పటి నుండియు దురాచారములకు లోనై వర్తించుచుండెడివాఁడు. బుద్ధిపూర్వకముగాఁ దుష్కార్యముల నొక్కటినైనను విడువక చేసి యుండువాఁడు. రాజ్యమునకు వచ్చినది మొదలు, ఎదురులేని యధికారము గలవాఁడగుటం జేసి, ఇతఁడు చేయని దుష్కార్యమే లేకుండెను. వ్యసనము లన్నియు నీతని యందు మూర్తీభవించి యుండెను. వేయునేల? ఈతని కెంతమాత్రము [illegible]. పరస్త్రీల ధర్మభంగపఱచుట, పరుల సొమ్ముల నపహరించుట, బ్రాహ్మణులను బాధించుట, త్రాగుట, జూదములాడుట, మొదలగు చెడు గుణము

లన్నియునీతని యందు స్థిరముగానిలచియుండెను. ఇట్టి దుష్కార్యములే యాతనికి ముఖ్యములైన పనులై యుండెను. రాజైనవాఁడే యీవిధముగా నుండ, రాజసేవకులను గూర్చి యింక వేఱుగాఁ జెప్పనేల? వారును ఇంద్రసేనునకుఁ జేదోడుగా నిలచి యాతని దుష్కార్యాచరణమునకు మఱింత ప్రోత్సాహ మొసంగుచుండిరి. ఇట్టి ప్రభుత్వము వలన రాష్ట్రములోని ప్రజలందఱును, సుఖమన నేమియో యెఱుంగని వారై, యెల్లప్పుడు కష్టములకు లోనుఁ గాఁ జొచ్చిరి. ఇది తగదని నచ్చిన వారలలోఁ గొందఱు ఇంద్రసేనునకు హితముపదేశించిరి. కాని .యాతని దుష్ప్రవర్తన మెంతమాత్రమును మాఱినదికాదు.

ఇంద్రసేనుఁ డింతటి దుర్వర్తనుఁడై యుండి నప్పటికిని, ఆతనియం దొక మహత్తరమైన గుణము ప్రకాశించు చున్నది. అదియేమి? అతఁ డేకార్యమునుఁ జేసినప్పటికి — తుదకు ఘోరకృత్యమునే చేయునప్పుడైనను — ఏతత్కార్యాచరణమునకు ముందే శివనామోచ్చారణ మొనర్చుచుండెడివాఁడు. ఇదియైనను ఆతఁడు బుద్ధిపూర్వకముగా నొనర్చునదికాదు. ఏది యెట్లున్నను, శివుని దలంచుట యను నది యాతనికి సహజమై యుండెను. ఇందువలన నాతని పాపము లన్నియు నశించిపోవునేమో?

ఇట్లతఁడు పెక్కు సంవత్సరములు రాజ్యమును పాలించి తుదకు మృతినొందెను. అప్పుడు యమకింకరు లాతనిఁ జుట్టు ముట్టి, యనేక విధముల బాధించుచుఁ బాపులను శిక్షించు వాఁడును, దమకుఁ బ్రభువును అగు యమధర్మరాజు కడకుఁ గొనిపోయిరి. యముండును ఇంద్రసేనునిఁ గాంచి 'రాజా! నీ జీవితకాలమున నీవార్జించిన పుణ్యఫలమున కిప్పుడే యనుగఁ గలవు. సిద్ధముగా నుండు'మని తెలియఁ జేసెను. అప్పుడు ఇంద్రసేనుఁ డామహాత్మునిగాంచి, చేతులు జోడించినవాఁడై 'స్వామీ! నాజీవితకాలమున నేనొర్చిన పుణ్యకార్య మొక్కటియుఁ లేదు. నేను జేయనిదుష్కార్య మొక్కటియునులేదు. నాజీవితమంతయు దుర్వర్తనమున ముగింపఁ బడినది. అట్టియెడ నేనెట్లు పుణ్యము నార్జించితిని? మీరు నుడివినట్లు నాకిప్పుడఁ బుణ్యఫల నివాస మెట్లబ్బును? నేననిన్ని విధముల శిక్షింపఁ బడవలసిన వాఁడనే కాని సన్మానింపఁ బడవలసిన వాఁడను గాను.' అని చెప్పెను. యముం డాతని పల్కుల నాలకించి 'ఓయీ! ఇంద్రసేనా! నీవు చెప్పిన దంతయు నిజము. నీజీవిత కాలమున నీవెఱిఁగి చేసినది పుణ్యకార్య మొక్కటియును లేదు. అయినను నీవేపనినిఁ జేసినప్పటికిని, ఆపనికి ముందుగా శివుని దలంచెడివాఁడవు. ఇది నీ వెఱిఁగి చేసినదియుఁగాదు. ఇట్లొనర్చుచుంటినని నీవును దెలిసికొనిన వాఁడవుగావు. అది

నీకు స్వతస్సిద్ధమగు గుణమై పోయినది. ఇట్లు ప్రతి పనికి ముందుగా శివుని దలంచుచుండుట వలన, అది దుష్కార్యమైనప్పటికిని దాని యొక్క ఫలము నిన్ను జేరుటలేదు. ఎవని నీవు తలంచి యా కార్యమును జేయు చుంటివో, యట్టి వానికే దాని ఫలముగూడఁ జెందుచున్నది. అందువలననే నీకుఁ బాపఫల మనుభవింప వలసిన యవసరము లేదు. ఈ శివనామోచ్చారణంబువలన, నీవెన్ని దుష్కార్యము లొనర్చి నప్పటికిని, వాని ఫలము నీకు లేకపోవుటయేగాక, మీదు మిక్కిలి నీవు జన్మ రహితుండ వైతివి. ఇదియే సర్వేశ్వరుని మాయ. జగదీశుఁడగు సదాశివుఁడే యన్నిటికిని మూలమైన వాఁడు. ఆతని నామస్మరణము సమస్త పాపములను బోఁగొట్టును. ఆ మహాత్ముని హృదయమున నిల్పి భక్తి పూర్వకంబుగాఁ బంచాక్షరీ మంత్రమును జపించునట్టి వారు కేవల మాతనితో సమానులగుచున్నారు. నీవును శివనామ చింతనంబు వలనఁ దరించితివి.' అని చెప్పు నంతలో శివదూత లచ్చోటికివచ్చి, యింద్రసేనుని విమానముపై నెక్కించుకొని కైలాసమునకుఁ గొంపోయిరి. అచ్చోట సదాశివుఁ డాతని గారవించి, యాతనికి శివభండుడని పేరు పెట్టి తన సముఖమునందే యుంచుకొనెను.

నీతి:—బాలకులారా! శివుని నామో చ్చారణంబు

వలనఁ బాపము లన్నియును నశింపఁ గలవు. బుద్ధి పూర్వక ముగాఁ గాక, యప్రయత్న పూర్వకముగనైన ఆమహాత్మ్యమునిఁ గలిగించినచో నెంతటి పాపాత్ములైనను దరింతు రనుటకు మన కీకథయే యుదాహరణ మగుచున్నది.

---

౨. కిరాతుఁడు శివభక్తుఁడై తరించుట.

(స్కాంద పురాణాంతర్గతము)

పూర్వము అవంతి యను ఒక పట్టణముగలదు. ఆపట్టణమున నందియను పేరుగల ఒక కోమటియుండెను. ఆతఁడు మిక్కిలి ధనము గలవాఁడు. ధనవంతుఁడైనప్పటికిని మంచి శివభక్తిపరుఁడు. ఆపట్టణమునకుఁ దూర్పుదిక్కున ఒక చిన్న అడవి యుండెను. ఆయడవియందొక శివలింగము వెలసెను. ఈకోమటి శివభక్తిపరుఁడును, అందు ధనము గలవాఁడును అగుటవలన, ఆశివలింగమున్నచోట దేవాలయము నొకదానిని నిర్మించి నిత్యము పంచామృతములతోను, బుష్పములతోను, సువర్ణాభిషేకములతోను, మంత్ర పూర్వకముగా, ఆసదాశివుని భజింపసాగెను.

ఇట్లు పెక్కుదినములు గడచిపోయెను. ఆలింగమునకు నిత్యము కోమటివలనఁ బూజ జరుగుచుండెను. ఇట్లుండగా

ఒకనాఁడు ఆపట్టణమునకుఁ జేరువనున్న యొకపల్లెయందుఁగల కిరాతుఁడొకండు కులవృత్తి ప్రకారము పక్షివేటకై బయలు దేరి, విధివశమున ఈయడవిని బ్రవేశించెను. అట్లు ప్రవేశించి కొంత తడవునకు వేట సాలించినవాఁడై యాతఁడు గృహమునకుఁ దిరిగివెళ్లుచు మార్గమధ్యమున నీశివాలయమునుగాంచి యందుఁబ్రవేశించెను. ఆ యాలయంబునఁగల శివలింగమును గాంచినంతనే యాకిరాతునకొక విధమగు మూఢభక్తి జనించెను. తన్మూలమున లింగమును బూజింపవలయునని యాతనికి బుద్ధిపుట్టెను. కాని నిర్జనంబగు నాయడవియందు నాతనికిఁ బూజోపకరణము లేడ జిక్కును? అంత మాత్రముచేత నాతఁడు హతాశుఁడుగాలేదు. అన్నిఁటికి భగవంతుఁడే కలఁడను నమ్మకముతోఁ జెంతనున్న సరోవరంబునకరిగి, పుక్కిట నీటినిఁబట్టికొని, యచ్చోటనేయున్న మారేడు పత్రిని గొంతకైకొని యాలయమును బ్రవేశించెను అదివఱకే కోమటివలన లింగమునకుఁ బూజ జరిగియుండెను. అందువలన లింగముపై రత్నములు, పుష్పములు ఉండెను. అట్టి వానినన్నింటిని ఆకిరాతుఁడు తీసిపారవైచి, తన పుక్కిట నున్న నీటినే, యభిషేకమునకు వినియోగించి, తానుగైకొని వచ్చిన పత్రితోడనే పూజించి, తాను సంపాదించిన పచ్చి మాంసమునే నివేదనముగా నర్పించి, నిశ్చలమగుమనస్సుతో

సుస్థిరమగు భక్తితో, సర్వేశ్వరుఁడే యన్నిఁటికిఁ గారణుఁడను దృఢవిశ్వాసముతో నాలింగమునకుఁ బ్రదక్షిణ పూర్వకముగా నమస్కారమొనర్చి, కొంత తడవు ధ్యానించి నిజనివాసమున కరిగెను.

మఱునాఁడెప్పటియట్లు కోమటి లింగమునకుఁ బూజలొనర్చుటకై యచ్చటి కరుదెంచెను. పూజ సేయించుటకై యాతనివెంట నొక బ్రాహ్మణుఁడును గూడ వచ్చియుండెను. వారిద్దఱును గుడిని బ్రవేశించి చూచునప్పటికి, అంతయు నపరిశుద్ధముగా నుండెను. ఇదియేమని వారాశ్చర్య పడసాగిరి. ఎట్టెటులో స్థలమును శుద్ధిపఱచి, యాకోమటి తన పూజా విధానమును ముగించుకొని గృహమున కరిగెను. ఆతఁడరిగిన కొంత సేపటికి కిరాతుఁడరుదెంచి యెప్పటియట్ల పూజించి గృహమున కరిగెను. ఆమరుచటి దినమున నాకోమటి తిరిగి పూజకై వచ్చి చూచునప్పటికిఁ గ్రిందటి రోజువలనే గుడి యంతయు నపరిశుద్ధముగా నుండెను. అప్పుడతఁడు తనతో నున్న బ్రాహ్మణునితోఁ జక్కఁగా విచారించి, ప్రతిదినమిూ విధముగా నర్చించుట యసంభవమని తలంచినవాఁడై యా లింగము నెత్తికొని తన గృహమున కరిగి, ఇంటియందే యాలింగమునకుఁ బూజ లొనర్పసాగెను. లింగము గొని పోయినంత మాత్రమున సర్వవ్యాపియగు సదాశివుఁడు

ఆగుడియందు లేకుండఁబోవునా? అంత మాత్రమున నిశ్చల భక్తితత్పరుఁడగు కిరాతుని పూజా విధానమునకు భంగము గలుగునా?

ఎప్పటియట్లు మధ్యాహ్నమగు సరికి కిరాతుఁడు శివారాధనమునకై గుడికి వెళ్ళెను. కాని యాతఁడు గుడిని బ్రవేశించి చూచు నప్పటికి అందు లింగము లేకుండెను. ఆక్షణము నందే యాతనికి విచారము మెండయ్యెను. విచారముతోఁ బాటు విషాద మినుమడించెను. తుద కేమియుఁ దోచక యేడువ నారంభించెను. ఆ యేడుపు కొంత తడవునకు నిర్మలమగు భక్తిగాఁ బరిణమించెను. అప్పు డతఁడు చేతులు జోడించి 'స్వామీ! నేను కేవలము బాలుఁడను. నిన్నెట్లు పూజింపవలయునో నాకుఁ దెలియదు. రత్నములతోఁ బూజించుటకు నేను సమర్థుఁడనుగాను. పువ్వులతోఁ బూజించుటకు నేను జాలిన వాఁడనుగాను. నా హృదయ కుసుమమునే నీ కర్పించి పూజించుచుంటిని. నా పూజావిధానమునందుఁ దప్పున్నచో నన్ను మందలింపుము. నీ విట్లు కాన్పింపకుండుట తగదు. సదాశివా! నీవే కాన్పింపకున్న నాకీ లోకముతోఁ బనిలేదు. బాలునియెడ, అందు భక్తునియెడఁ గోప మూనుట భక్తావనుండవగు నీయట్టి వానికిఁ దగినదికాదు. స్వామీ! ఎప్పటియట్ల ఇచ్చోట నాకు గాన్పించి నాపూజఁ గైకొనుము.

నన్ను మన్నింపుము. నేను నీ పూజార్థమై యిచ్చటికి వచ్చి యుండ నీవు నాకుఁ గాన్పింపకుండుట భావ్యమా? నీవు నాకు దర్శన మియ్యకున్నచో ఇచ్చోటనే, నీయెదుటనే, నిన్ను దలంచుచు నా ప్రాణముల విడతును. ఇదియే నానిశ్చితము.' అని యనేక విధములఁ బ్రార్థించెను. కాని పరమేశ్వరుఁ డాతనికి సాక్షాత్కరింపలేదు. మఱికొంత తడవు ప్రార్థించెను. అప్పటికిని భగవంతుఁ డాతనికిఁ గాన్పింపలేదు. అప్పుడు దృఢభక్తి పరుఁడగు నా కిరాతుఁడు 'ఛీ! ఇంక నాజన్మమేల కాల్పనా?' యని విరక్తి నొందినవాఁడై 'హరహరా' యని శివనామోచ్చారణ మొనర్చుచు నొక్క వ్రేటునఁ దన శిరస్సును నరుకుకొనెను. వెంటనే యాతనికి వేఱొక శిరస్సు మొలచుటయుఁబరమేశ్వరుఁడు ప్రత్యక్షమగుటయుఁ బ్రాప్తమాలయ్యెను. అప్పుడు దివినుండి దేవదుంధుభులు మ్రోగెను. పూలవానలు గురిసెను. బ్రహ్మాది సకలదేవతలు మహేశ్వరునిఁ గీర్తింపఁ దొడంగిరి. నారదుఁడు వీణెయ మీఁద శివగీతమును బాడుచు నృత్యముసేయఁ జొచ్చెను. ఈవిధముగాఁ బ్రకృతి యంతయు నేత్రానందకరముగా నుండెను.

అట్టియెడఁ గోమటి శివ ప్రీతుఁడై భక్త శిఖామణి యగు కిరాతుని దర్శించుటకో యనునట్లు గుడిని బ్రవేశించెను. ఆతఁడు గుడిలోని కరిగినంతనే పరమేశ్వరుఁడును,

ఆతని సన్నిధానమునఁ జేతులు గట్టుకొని నిలిచియున్న కిరాతుఁడును, ఆతనికిఁ గానుపించిరి. మఱు క్షణమునందే యా కోమటి తన యవివేకపుఁ బనికి లజ్జపడినవాఁడై, సదా శివుని చెక్కుఁ తెఱంగుల ధ్యానించి, భక్తాగ్రేసరుండగు కిరాతునిఁ గౌఁగలించుకొని «అన్నా! నీమూలమున నా జన్మము తరించినది. ఇదివఱకు నిన్ను సేవలము మూర్ఖునిఁగాఁ దలంచి నందులకు క్షమింపుము. భక్తుఁడవన నీవే భక్తుఁడ'వని యాతనిని గీర్తించెను. అప్పుడు పార్వతీ కాంతుఁ డతనిఁ జూచి «ఓయీ! నీవుగూడ నాకు నచ్చినవాఁడవు. మీ రిద్దఱును సూర్య చంద్రు లున్నంతవఱకు నా యొద్దనే యుండెదరు. అని పలికినవాఁడై యప్పుడే వారలతోఁ గలసి కైలాసమున కరిగెను.

నీ౹:—బాలకులారా! భగవంతునిఁ బూజించుటకు జాతి మత భేదములులేవు. పూజోపకరణాదు లెంతమాత్రమును బ్రధానములుగావు. నిర్మలమగు భక్తియు, నిశ్చలమగు హృదయము—ఇవియే కావలసినవి. ఇవియున్న యెడలఁ బరమేశ్వరుని సాన్నిధ్యమును బొందఁ గలము.

---

3. కాలకల్పుని చరిత్ర.

(పద్మ పురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము త్రేతాయుగమునందు మథురా పట్టణములో సోమశేఖరుఁడను ఒక బ్రాహ్మణుఁ డుండెను. ఇతఁడు సమస్త శాస్త్రములను జదివినవాఁడును, జతుర్వేదములను నేర్చినవాఁడును, వేదాంత విద్యావివేకమును సంపాదించిన వాఁడును, సత్యశీలుఁడును, దయామయుఁడును, అక్రోధనుఁడును నై యుండెను. ఇతని భార్యపేరు విశాలాక్షి. ఈమెయు సత్ప్రవర్తనము గలది. శీలవతి. గుణవతి. పతివ్రత. అన్నిఁటి కంటెను సత్కులమునందుఁ బుట్టినది. ఎల్లప్పుడును భర్తనే దైవమువలెఁ బూజించుచుండెడిది. వీరి దాంపత్యముచూచు వారికిఁ గన్నుల పండువుగా నుండెను. ఇట్టి సత్ప్రవర్తనము నకుఁదోడు వీరికి విష్ణుభక్తి పెట్టనిభూషణమై యొప్పుచుండెను. ఇంటికి వచ్చిన అతిథి అభ్యాగతులను జక్కగా సత్కరించుచుండెడివారు. వీరి సంసారము సౌఖ్యభరితమై యుండెను. వీరి గృహము భూలోకస్వర్గమై యలరారుచుండెను. తమ జీవితము నీ విధముగా గడపుచు, ఈ బ్రాహ్మణదంపతులు మోక్షమును బొందఁగోరి గంగాయాత్ర కరిగి యచ్చోటఁ గాశీ విశ్వేశ్వరుని సందర్శించి, కొన్ని నాళ్ళందు నివసించి,

పవిత్రములైన గంగోదకములను గైకొని తిరిగి తమ నివాస మున కరుదెంచుచుండిరి.

ఆదంపతు లట్లు వచ్చుచుండ మార్గమధ్యమున వారి కొక పురుషుఁడు గాన్పించెను. అతఁ డొక పశ్చిమ దేశస్థుఁడు. కులమువలన వైశ్యుఁడు. అతనిపేరు రత్నాకరుఁడు. వ్యాపారము నిమిత్తమై, సరకులను బండ్లకెత్తించుకొని, యాతఁ డరుగుచుండ, అప్పు డొక యెద్దు బండి బరువువలన నడువలేక నిలచి పోయెను. అంత నా కోమటి తన నౌకర్లలో నొకఁ డైన కాలకల్పునిఁ జూచి 'ఎద్దును అదలింపు' మని హెచ్చరించెను. వాఁడును దన చేతనున్న కఱ్ఱతో దానిని బలముగాఁ గొట్టెను. అప్పు డాయెద్దు గింజుకొని త్రాళ్ళు తెంపుకొని తన్ను గొట్టిన యా కాలకల్పుని పొడిచెను. సూది మొన వలె నున్న దాని కొమ్ము అతని చిరుడొక్కయందుఁ గ్రుచ్చుకొనుట వలన నాతఁడు వెంటనే పుడమిపైఁ బడి మరణ వేదనకు లోనయ్యెను. అట్టి యవస్థయందున్న కాలకల్పునే యీ బ్రాహ్మణ దంపతులు చూచినది. సోమశేఖరుఁడు దయార్ద్రహృదయుఁడగుటవలనఁ జూచిన వెంటనే యాతనిని సమీపించి తన కలశము నందున్న గంగోదకమును గొంత వాని నోటిలోఁబోసి, తానదివఱకు విష్ణుపూజానంతరము చెవియం దిడుకొనియున్న తులసీ దళమును అతనిపై వైచెను.

మఱి కొంత సేపటికి కాలకల్పుఁడు మరణించెను. ఆతని మరణమునకు మిక్కిలి విచారపడుచు సోమశేఖరుఁడు భార్యతోఁ గలసి ముందున కరుగుచుండెను.

వారట్లు కొంతదూర మరుగునప్పటికి మఱొక భయంకర దృశ్యము వారికి దృగ్గోచర మయ్యెను. ఎట్లనఁగ నెదుట భీకరాకారులగు కొందఱు భటులు వారికిఁ గానుపించిరి. వారిలోఁ గొందఱు కాళ్లు విరిగి, కొందఱు చేతులు తెగి, కొందఱు ముక్కులు చీల్పఁబడి, యనేకవిధముల వికలాంగులై యుండిరి. వారినిఁ గాంచి నంతనే సోమశేఖరుఁడు జాలి పడినవాఁడై, వారి చెంతకరిగి "అయ్యా! మీ కీయవస్థ ఎందుకుఁ గలిగినది? దీనికిఁ గారణ భూతులెవ్వరు? ముందు మీ రెవరివారలు? మీ చరిత్రమెట్టిది? సవిస్తరముగాఁ దెలియఁజేయుఁ" డని యడిగెను. అప్పుడు వారిలోఁ గొందఱా బ్రాహ్మణునిఁ గాంచి "అయ్యా! మేము యముని దూతలము. పెక్కు పాపము లొనర్చి, నోరులేని యొక యెద్దును బట్టికొట్టి, తుదకు దానిచేత మృతినొందిన కాలకల్పునిఁ దగిన విధమున శిక్షించుటకై మా ప్రభువు నాజ్ఞానుసార మాతనిఁ గొని పోవుచుంటిమి. అట్టియెడ విష్ణుదూతలు మా కడ్డము వచ్చి వీనిని విడువ వలసినదని గద్దించి పలికిరి. అందుకు మేము సమ్మతింపక వారితో "అయ్యా! వీఁడు మహాపాపి. వీనిని మేము

విడువఁజాలము' అని పలికితిమి. అంత మాకును వారికిని ఈ విధముగా సంభాషణ జరిగెను.

విష్ణుదూతలు—ఓయమదూతలారా! వీడేమి పాపము లొనర్చెనో తెల్పుఁడు?

యమదూతలు—వీఁడొనర్చిన పాపము లివి యని చెప్పుటకు వలను పడదు. ఈతఁడొనర్పని పాపకార్య మొక్కటియును లేదు.

విష్ణుదూతలు—అగుఁగాక! ఈతనిని మీరేల కొనిపోవలయును?

యమదూతలు—వీఁడొనర్చిన పాపమునకుఁ దగిన శిక్ష విధించుటకుఁగాను మాప్రభుని యాజ్ఞానుసారము వీనిఁ గొనిపోవుచుంటిమి.

విష్ణుదూతలు—ఈతఁడొక్క పుణ్యకార్యమైనను జేయలేదా?

యమదూతలు—లేదు. నిశ్చయముగాఁ జేయలేదు.

విష్ణుదూతలు—ఓయమదూతలారా! మీరు బాగుగ నాలోచింపుఁడు. ఇతఁడు చనిపోవునప్పు డొక బ్రాహ్మణుఁడు వీని నోటిలో గంగోదకమును బోసినాఁడు. తులసీదళమును ఆతని పైన నుంచినాఁడు. ఆతఁడు వినునట్లు శ్రీమన్నారాయణుని పేరును ఉచ్చరించినాడు.

ఇదియే వాఁడొనర్చిన పుణ్యము. ఇంతకన్న మించిన పుణ్యమేదియును లేదు. అందువలననే మాప్రభువగు విష్ణుమూర్తి ఈతనిని విమానముపై నెక్కించుకొని రావలసినదని మాకాజ్ఞాపించియున్నాఁడు. అల్లదే విమానము. చూడుఁడు. కావున వీనిని మీరు విడిచి పొండు.

యమదూతలు—ఇంత మాత్రముననే వీనిని విడుతుమా? మహాపాపియైన వీనినిఁ గొనిరావలసినదని మాప్రభు వైన యముఁడాజ్ఞాపించియున్నాఁడు. ఆతని యాజ్ఞను మే మతిక్రమింపఁజాలము.

విష్ణుదూతలు—అట్లగుచో యుద్ధమునకు సంసిద్ధులు గండు. మిమ్ము నోడించియే మాప్రభువు నాజ్ఞను బరిపాలించెదము.

అని మాపైఁ గవిసిరి. అప్పుడు వారికిని మాకును ఘోరయుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. కాని వారందఱును మహాశూరులగుటవలన మమ్మందఱిని అచిరకాలముననే యోడించి యాతనిని విమానముపై నెక్కించుకొని వైకుంఠమున కరిగిరి. వారి వలన దెబ్బలుతిని యిట్లు వికలాంగులమై పడి యుంటిమి. ఇదియే మా దీనచరిత్రము.' అని తెలియఁ జేసి యమదూతలు నిజ నివాసమున కరిగిరి. ఆహా! గంగో దక మాహాత్మ్య మెట్టిది?

యమదూత లరిగిన యనంతరము సోమశేఖరుఁడు, వారి చరిత్రమునకును, కాలకల్పుఁడు తరించుటకును, గంగోదకమాహాత్మ్యమునకును, మిక్కిలి యాశ్చర్యపడుచు 'ఆహా! ఎప్పుడో యొకప్పుడు త్రాగినంత మాత్రముననే సమస్త పాపములు తొలఁగి పోవుచుండ, నింక కలకాల మచ్చటనే యుండి, గంగాస్నాన మొనర్చుచు, గంగోదకముఁ ద్రావుచు, జీవన మొనర్చినచో నింకెంతటి భాగ్య మబ్బునో కదా?' యని తనలోఁ దాను తర్కించుకొనుచుఁ దుదకు గంగాతీరముననే స్థిరముగా నివసించుటకు నిశ్చయించుకొని, భార్యతోఁ గలసి తిరిగి గంగా తీరమున కరిగెను. అచ్చోట నొక కుటీరమును నిర్మించుకొని, నిత్యము గంగాస్నాన మొనర్చుచుఁ, గాశీ విశ్వేశ్వరుని భజించుచు, అతిథి అభ్యాగతులను, ఎప్పటియట్లాదరించుచు, సన్మార్గమున జీవయాత్రను గడపి, దేహాంతమ్మున అక్షరంబగు మోక్షమును బొందెను. ఆహా! జన్మమనిన ఆబ్రాహ్మణ దంపతులదే జన్మము!

నీతి:—బాలకులారా! గంగా స్నానము, గంగోదక పానము, సకల శుభముల నొడఁగూర్చును. మఱియు మానవ జన్మను దరింపఁ జేయును. దీనికి కాలకల్పుని చరిత్రమే యుదాహరణము.

---

౪. సత్యకేతుని చరిత్ర.

(పద్మపురాణాంతర్గతము)

పూర్వము కురుక్షేత్రమునందు భద్రాత్ముఁడను ఒక బ్రాహ్మణుఁ డుండెను. ఆయన సమస్త శాస్త్రములను, నాలుగు వేదములను జదివిన వాఁడు. ప్రతిదినము విధ్యుక్తముగాఁ దన కర్మలను జేయు చుండెడి వాఁడు. ఇట్లుండగా ఒకనాఁడాయన తన యింటి ముంగిట కాళ్లు గడిగికొని లోనఁ బ్రవేశించి జపము చేసికొన నారంభించెను. అట్టియెడ నయ్యది మండువేసంగి యగుటవలన నొక కుక్క ఎండవేడిమికి సహింపఁజాలక అటునిటు దిరుగుచుఁ జల్లని స్థలముకొఱకు వెదకికొనుచు వచ్చి భద్రాత్ముని యింటి ముంగిట, ఆయన కాళ్లు గడిగికొనియున్న ప్రదేశమునందుఁ బరుండెను. ఆ ప్రదేశమునందింకను నీరు నిలచి యుండుటవలన ఆ నీటినిద్రాగి యా కుక్క కొంతవఱకుఁ దన దప్పినిగూడఁ దీర్చికొనెను. ఆవిధముగా నా శ్వానము పండుకొనియుండ భద్రాత్ముని సేవకుఁడొకఁడు దానిని జూచి, యింటిముంగిటఁ బండుకొనియున్న యా కుక్కను వెడలఁ గొట్టకున్నచోఁ దన యజమానుఁడు కోపగించునని మనంబునఁ దలపోసినవాఁడై దానిపై నొక ఱాయి రువ్వెను. విధివశమున నా ఱాయి యా కుక్కకుఁ బ్రమాదస్థలమునఁ దగులుటవలన వెంటనే యది పెద్దపెట్టున

నఱచుచుఁ గొంతవడి గింజుకొని తుదకుఁ బ్రాణములఁ బాసెను. ఆకుక్కయొక్క యార్తధ్వని ఇంటిలో జపము జేసి కొనుచున్న బ్రాహ్మణునకు వినవచ్చెను. భూతదయాపరుఁ డగుటవలన వెంటనే యాయన బయటికి వచ్చి చూచునప్పటి కచ్చోట కుక్కకు మారుగా ఒక దివ్యపురుషుఁడు నిలచి యుండెను. ఆపురుషుని గాంచినంతనే భద్రాత్ముఁ డాశ్చర్య చకితుఁడయ్యెను.

అట్లు కొంతకాలము గడచిన యనంతరము ఆవిప్రుఁడా దివ్య పురుషునిఁ గాంచి 'మహానుభావా! మీరెవరు? ఎందు నుండి యిటకు వచ్చితిరి? మీ చరిత్రమును సవిస్తరముగాఁ దెలియఁ జేయుఁ'డని పల్కెను. అప్పు డా దివ్యపురుషుఁడు తన చరిత్రము నిట్లు చెప్ప నారంభించెను.

'ఓ బ్రాహ్మణోత్తమా! నాకుఁ బూర్వ జ్ఞానముండుట వలన నా చరిత్రమును సవిస్తరముగాఁ దెల్పఁగలను, వినుము. నేను బూర్వకాలమున జంబూద్వీపమునకు సార్వభౌముఁడనై యుంటిని. నన్ను సత్యకేతుఁడని పిలుతురు. నేను చంద్రవంశమునకు సంబంధించినవాఁడను. నాలుగువేల సంవత్సరములు రాజ్యమును బాలించి యుంటిని. బ్రాహ్మణుల కనేక దానములొసంగి యుంటిని. పెక్కు దేవాలయములను గట్టించితిని. వానికిఁగాను అనేక యగ్రహారములు ధారాదత్త మొనర్చి

యుంటిని. వివిధములైన యజ్ఞములు, యాగములు, మున్నగు వానిని లెక్కకు మిక్కిలిగా సల్పియుంటిని. ప్రజలను గడుపున బుట్టిన బిడ్డలవలెఁ గాపాడియుంటిని. అందఱిని నా యట్టివారుగనే భావించి యుంటిని. బుద్ధి పూర్వకముగా నొక్క దుష్కార్యమైనను జేసి యెఱుంగను. నాపరిపాలనము నందు జనులు కష్టమనునది యెఱుంగక సుఖజీవన మొనర్చిరి. ఎన్ని యున్ననేమి ? ఎంతటి సత్ప్రవర్తనము గలవాఁడైననేమి ? ఎన్ని ఘన కార్యము లాచరించిననేమి ? విధి కృతము తప్పదు గదా ?

ఇట్లుండ ఒకనాటిరాత్రి నా రాష్ట్రములోని ప్రజ లందఱే విధముగా నుండిరో, నన్నేవిధముగా భావించు చుండిరో, కనుగొందమని మారువేసమున బయలుదేరి పట్టణమునఁ దిరుగ నారంభించితిని. మహాత్మా! అప్పటి వఱకు నాయందు స్త్రీలోలత్వ మనునది లేదు. కాని విధి చెయ్దముల గుర్తింపఁ దరముగాదు. నేనట్లు దిరుగుచు నొక సందువీధిలోఁ బ్రవేశించితిని. అయ్యెడ సర్వాంగ సౌందర్యముగల యొక్క తరుణీమణి నాకుఁ గానుపించెను. ఆకాంత నిండు యౌవనవతియై యుండెను. ఆమెను గాంచినంతనే నాచిత్తము చలించినది. ఆమెపై నామనస్సు నిలిచి పోయినది. వెంటనే యామెను జేరఁజని యామెకు నాకోరిక నెఱింగించితిని. కాని యామె

సమ్మతింపలేదు. మాయవేషమున నున్నవాఁడ నగుట వలన నన్నొక సామాన్యునిఁగా భావించి తిరస్కరించిన దామె యని యూహించినవాఁడనై, నా నిజస్వరూపమును ఆమెకుఁ గానుపింపఁ జేసితిని. నన్ను రాజుగాఁ దెలిసికొని నంతనే యామె నిలువునఁ గంపింపసాగినది. నాకెట్టి ప్రత్యుత్తరమును ఇచ్చినదికాదు. అందువలన నామె సమ్మతించిన దని నాలో నేను భావించుకొని వెంటనే యామెను నాకౌఁగిటఁ జేర్చుకొంటిని. ఆమె కన్నులు మూతపడినవి. యుక్తాయుక్తముల గుర్తెఱుంగక కామమోహితుఁడనై యామెను బట్టి సుఖించితిని. అనంతరము నేను గొంత దవ్వరుగు నప్పటికి ఆమె నోటి నుండి 'హా! రాజా! ఎంత దుష్కార్య మొనర్చితివి?' అను మాటలు నాకు వినవచ్చెను. తోడనే యామె చెంతకరిగి చూతునుగదా! మహాత్మా! ఏమి చెప్పుదును? ఆమె మరణించినది. అప్పుడు నా హృదయమునఁ బశ్చాత్తాప మంకురించినది. కాని లాభములేదు. ఆపాపమును అనుభవింపక తీరినదికాదు. అచిరకాలముననే నా సంపదలు నశించినవి. శత్రువులు నా రాజ్యమును గైకొని నన్ను అడవులకుఁ దరిమివేసిరి. అచ్చోటఁ దలదాచుకొని యుండఁగా మరణము సంప్రాప్తమైనది. అప్పుడే యమభటులు నన్ను బంధించికొని యమలోకమునకుఁ గొంపోయిరి. ఆహా! మానుష మెంత మాత్రము అక్కఱకు రాదుగదా?

'ఓవిప్రోత్తమా! ఆ యమలోకమున నే ననుభవించిన బాధలను గూర్చి చెప్పఁ జాలను. అవి జ్ఞప్తికి వచ్చినంతనే నా శరీరము కంపించిపోవుచున్నది. అనేకములైన నరకబాధ ననుభవించితిని. ఒకనాఁడా? ఒక వారమా? ఒక నెలా? ఒక సంవత్సరమా? పెక్కు సంవత్సరము లిట్లు నరకబాధల ననుభవించి తుదకు చాతకపక్షినై జన్మించితిని. ఆ జన్మాంతర మీ విధముగాఁ గుక్కనై పుట్టి యనేక జంతువులను జంపి, యుదర పోషణార్థమై యెన్నియో పాపముల నాచరించి యుంటిని. కాని మహానుభావా! నేటితో నా పాపము లన్నియు నశించినవి. మీ పవిత్ర పాదోదక స్పర్శవలన నేను పవిత్రుఁడ నైతిని. మీ సేవకుఁడు నాకు మహోపకార మొనర్చి యున్నాఁడు. ఆతని వలననే యీ దివ్యశరీరమును బొందితిని. మహాత్మా! మీపాదోదకమే యింతటి మాహాత్మ్యముఁ గలదై యుండ, ఇంక మిమ్ము గూర్చి వేఱుగాఁ జెప్పనేల? స్వామీ! తమ సెలవైనచో నిప్పుడే ఆ వచ్చుచున్న విమానముపై నెక్కి వైకుంఠమునకుఁ బోయెదను.'

అని యీవిధముగా సత్యకేతుఁడు తన చరిత్రను ముగించునప్పటికి దివినుండి యొక విమానమువచ్చి యాతని చెంత నిలచెను. ఆతఁడును భద్రాత్మునివలన సెలవుపొంది

యానవిమానము పై నెక్కి వైకుంఠమున కరిగెను. ఆహా! విప్ర పాదోదక మెంత మాహాత్మ్యము గలది? భద్రాత్ముఁడును సత్యకేతుని చరిత్రమునకు మిక్కిలి యద్భుతపడి, భగవంతుని చర్యలఁ గనుంగొన నెవ్వరి తరం బను భావంబున, భావంబు నంతయు నాపరాత్పరునియం దేనిలిపి యంతంబున మోక్షంబు నొందెను.

నీతి:—బాలకులారా! పరకాంతలనుబట్టి చెఱచుట మహాపాపము. దానివలన సర్వమును నశించును. మహాత్ము లగు బ్రాహ్మణుల నారాధించిన సర్వవిధముల మేలు గలుగును. అన్నిటికీ కథయే యుదాహరణమగుచున్నది.

---

౫. ధ్రువుని చరిత్రము.

(విష్ణుపురాణాంతర్గతము.)

బ్రహ్మ కుమారుఁడైన స్వాయంభువు మనువునకు, శతరూపయందు ఇద్దరు కుమారులు గలిగిరి. వారిలో మొదటి వాఁడు ప్రియవ్రతుఁడు, రెండవ వాఁడు ఉత్తానపాదుఁడు. ఉత్తానపాదునకు ఇద్దరు భార్యలు గలరు. పెద్దభార్య పేరు సునీతి. రెండవ భార్య పేరు సురుచి. సునీతికి ధ్రువుఁడును,

సురుచికి ఉత్తముఁడును అను బిడ్డలు గలిగిరి. ఉత్తానపాదునకు మొదటి నుండియు సురుచిపై మిక్కిలి ప్రేమ. ఆమెయుఁ దన రూపలావణ్య విలాసముల చేతను, బరిపూర్ణ యౌవనము చేతను, ఉత్తానపాదుని సంపూర్ణముగా వశపఱచు కొనెను. అతఁడును ఆమె యాజ్ఞాప్రకారము వర్తించుచు, సునీతి మాటయే తలపెట్టకుండెను. ఇట్లుండ ఒకనాఁడు ఉత్తానపాదుఁడు సురుచి కుమారుఁడైన ఉత్తముని తనతొడపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టుకొని ప్రక్కనున్న భార్యతో ముచ్చటించు చుండెను. అట్టి యెడ ధ్రువుఁ డచ్చోటి కరుదెంచి తానుగూడఁ దన తండ్రి తొడపైఁ గూర్చుండఁ దలంచినవాఁడై జనకుని సమీపించెను. కాని సురుచి యాతని యభిప్రాయముగనిపెట్టి ధ్రువునకడ్డము వచ్చి 'కుమారా! నీవు నీతండ్రి తొడనెక్కఁ దలంచినచో నయ్యది నీకీజన్మమున లభింపఁ జాలదు. నాకడుపునఁ బుట్టినట్లైన నీకీ యదృష్టమబ్బియుండెడిది. సునీతికిఁ బుట్టినవాఁడ వగుటవలన నీకిందుఁ దావులేదు పొమ్ము.' అని గద్దించి పలికి యాతనిని నెట్టివైచెను. ఉత్తానపాదుఁడు భార్యమాటల కడుచెప్ప లేదు. పినతల్లియగు సురుచి యీవిధముగాఁ దన్నవమానించుటయు దానికిఁ దండ్రియైన ఉత్తానపాదుఁడు చూచి సహించుటయు ధ్రువునకు మిక్కిలి విచారమును గూర్చెను. కాని యేమిచేయఁ గలఁడు? కన్నుల నీరుగార్చుచుఁ దల్లియగు సునీతి యొద్ద కేగెను.

అట్లు వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుఁ దనకడ కరుదెంచిన సుతునిఁ గాంచి సునీతి మిక్కిలిగఁ బరితపించుచు, అతని వలన జరిగిన వృత్తాంతమునంతయుఁ దెలిసికొని 'నాయనా! ఏడ్పుట వలన లాభ మేమున్నది? పూర్వము మన మొనర్చిన కర్మ ఫలమును అనుభవింపవలదా? మన కెందును దిక్కు లేదు. అయినను దిక్కు లేని వారలకు దిక్కుగా నున్న శ్రీహరియే దిక్కై యున్నవాఁడు. ఆతని నమ్మినచో మానవునకు లభింపని దేదియును లేదు. కావున బిడ్డా! ఆ శ్రీమన్నారాయణుని నిశ్చలభక్తితో సేవింపుము. సకల శుభములును జేకూరును.' అని పలికి యాతనిని ఓదార్చెను. ధ్రువుండును దన తల్లి చెప్పిన ప్రకారము శ్రీహరిని మనంబున నిల్పినవాఁడై ఆ మహాత్ముని సేవింపఁ దలంచి యప్పుడే తన తల్లి వలన వీడు కోలు వడసి మధువనంబున కరిగెను. ఆహా! బాలుఁడై నను ధ్రువుఁ డెంతటి కార్య దీక్ష గలవాఁడో పరికింపుఁడు! ఇట్టి వారల కలవికాని దేది కలదు?

ధ్రువుఁ డట్లు మధు వనంబును జేరినంతనే యాతని యొద్దకు నారదుఁ డరుదెంచి శ్రీహరిని ఎట్లు ధ్యానింప వల యునో ఆ తెఱంగంతయు నాతనికిఁ దెలియఁ జేసెను. ధ్రువుం డును నారదోప దేశ ప్రకారము శ్రీహరిని గూర్చి తపము సేయ నారంభించెను. నారదుండును మధు వనంబునుండి

బయలుదేరి పుత్రునికై విలపించుచున్న ఉత్తానపాదుని కడ కరుదెంచి 'ఓరాజా! నీ వెంతమాత్రమును నీ కుమారుని గూర్చి విచారింపవలదు. అతఁడు శ్రీమన్నారాయణుని గూర్చి తపము జేయుచున్నాఁడు. ఆమహాత్ముని వలన వరములను బొంది కొలది కాలముననే రాఁగలఁడు. అతనివలన నీకీర్తి ప్రకాశించును. అతనివలన నీ వంశము తరించును. అతని వలన సమస్తమును సంతోషమును బొందును. నీ పుత్రుఁడు కారణ జన్ముఁడుగాని మానవ మాత్రుఁడు గాడు.' అని అనేక విధముల నచ్చజెప్పి యాతనికి దుఃఖోపశమన మొనర్చిన వాఁడై తిరిగి దేవలోకమున కరిగెను. ఉత్తానపాదుఁడును ధ్రువుని కొఱ కెదురు చూడ సాగెను.

అచ్చోట మధువనంబున ధ్రువుండును, మొదటి నెల యందు మూడురోజుల కొకసారి ఫలాహారమును గైకొను చును, రెండవ నెలయందు జలముననే యాహారముగాఁ గైకొను చును, మూడవ నెలయందు వాయువునే యాహారముగాఁ గైకొనుచును, దుదకు రోజులు గడచిన కొలంది ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములనే బంధించి యోగమార్గమున నిలుచుచు, శ్రీహరినిఁ గూర్చి ఘోరముగాఁ దపము చేయసాగెను. ఒకొక్కప్పుడు ఒంటి కాలిమీదనే నిలువఁ జొచ్చెను. ఇట్లు కొన్ని వత్సరములు గడచు నప్పటికి అతని తపోవేడిమి దేవ

లోకము నంటెను. చతుర్దశ భువనంబులును గంపమొంద సాగెను. అట్టియెడ దేవేంద్రాది దేవతలు భయపడి అందఱును గలసి బ్రహ్మకడ కరిగి ధ్రువుని తపమును గూర్చియు, దాని వలనఁ దమకుఁ గలుగుచున్న బాధను గూర్చియు నాతనికి విన్నవించు కొనిరి. సృష్టికర్తయుఁ జేయునదిలేక వారలతోఁ గలసి వైకుంఠమున కరిగెను. వైకుంఠవాసుఁడగు శ్రీమన్నారాయణుఁడు వారలఁ గాంచి యేతద్వృత్తాంతము ముందుగనే తెలిసికొన్నవాఁడై 'ఓ దేవతలారా! ధ్రువుని తపంబును గూర్చి మీరెంత మాత్రమును భయపడవలదు. ఆతనివలన మీకే హానియుఁ గలుగదు. ఆతనికి దేవేంద్రాధిపత్యము వలదు. నన్ను గూర్చియే యాతఁడు తపము సేయుచున్న వాఁడు. నేనిప్పుడే యాతని కడ కరిగి వలసిన వరంబు లొసంగి మీ యార్తిని బాపెదను. మీరింక మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు.' అని బ్రహ్మేంద్రాది దేవతలను వీడ్కొల్పినవాఁడై యా మహాత్ముఁ డప్పుడే లక్ష్మీ సహితముగఁ దన భక్తుని కడ కరిగెను. ఆహా! భగవంతుఁడగు శ్రీమన్నారాయణునకు భక్తులనిన ఎంత ప్రేమయో తిలకింపుఁడు! అందు కనే గదా భక్త చింతామణి యని యాతనికిఁ బేరువచ్చినది? శ్రీహరిని నమ్మి చెడిన వారెవ్వరు గలరు?

ఆవిధముగా శ్రీహరి మధువనమును జేరునప్పటికి,

ధ్రువుండు యోగపరుఁడై యుండెను. ఆ బాలభక్తుని నిశ్చల హృదయమునకు లక్ష్మీనాథుఁడు సంతసించినవాఁడై తన మృదుహస్తముతో నాతనిని స్పృశించెను. అయ్యెడ నంత వఱకుఁ జైతన్యములేక పడియున్న ధ్రువుం డప్పుడు చైతన్యమును బొందినవాఁడై, కనులు దెఱచి ఎదుట సాక్షాత్కరించి యున్న శ్రీహరిని దిలకించి పట్టరాని సంతసంబున వచ్చియు రాని మాటలతోడను, దెలిసియుఁ దెలియని భావములతోడను ఆమహాత్ముని స్తుతింపసాగెను. క్షణక్షణమునకు ఆతని శరీరమంతయుఁ బులకరింపసాగెను. ప్రపంచమంతయు ఆనంద స్వరూపమున నాతనికిఁ గన్పడసాగెను. తన్మయత్వ మినుమడించుచుండెను. కనులవెంట బాష్పధారలు ప్రవహింపఁ జొచ్చెను. అట్టి స్థితియందున్న ధ్రువుని మెల్లన జేరఁదీసి శ్రీహరి «కుమారా! నీ వెందు కీవిధముగాఁ దపము సేయుచున్నదియు, నీహృదయమున నే కోరికయున్నదియు నాకుఁ దెలియును. ఎవ్వరికిని లభ్యముగానట్టి ఉత్తమ పదవిని నీవు గోరుచున్నావు. అది నీకుఁ దప్పక సమకూర్చెదను. గ్రహములు, నక్షత్రములు, సప్తమహాఋషులు, ఇంద్రాది దేవతలు దేనికిఁ బ్రదక్షిణము సేయుచున్నారో, అట్టి ధ్రువపదంబునే నీకొసంగెదను. అది ప్రళయకాలమునందైనను నశించునది కాదు. అద్దానిని ఇప్పు డెంతమాత్రమును నీవు పొందఁ

జాలవు. నీ తండ్రి యనంతరము నీవు అరువదివేల సంవత్స రములు రాజ్యపరిపాలన మొనర్చనున్నావు. నీ సోదరుఁడైన ఉత్తముఁడు వేటకుఁబోయి అడవిలో మృతినొందును. పుత్ర శోకమున ఆతని తల్లియగు సురుచియు మరణించును. నీ వొక్కఁడవే నీ తండ్రి వంశమున కాధారభూతుఁడవగు దువు. నీ పరిపాలనము ధర్మమార్గము నంటియుండును. నీవనేక యజ్ఞములు జేసెదవు. ఇదిగో! ఎల్లప్పుడు నీ హృద యము నాయందే లగ్నమై యుండు నటుల వరంబొసంగు చున్నాను. నీరాజ్య పరిపాల నానంతరము శాశ్వతమగు పదంబును బొందఁ గలవు. అంతటినుండి అయ్యది ధ్రువ మండలమను పేరున నిలువఁ గలదు. కుమారా! ఇంక నీ తపస్సును జాలించి యింటి కేగుము. నీకై నీతండ్రి యెంతయో దిగులు పడియున్నవాఁడు. ఓ బాలతాపసీ! బాలుఁడ వయ్యును మనస్సును నిగ్రహించితివి. బాలుఁడ వయ్యును గార్య దీక్షను వహించితివి. బాలుఁడవయ్యును ఇంద్రాది దేవత లను భయపడఁ జేసితివి. బాలుఁడవయ్యును ముని పుంగవు లకు సిగ్గులు ఘటించితివి. వేయేల? బాలుఁడ వయ్యును నన్ను సంపూర్ణముగా లోఁ బఱచు కొంటివి. తండ్రీ! నీ వలన భక్త లోకము మిక్కిలి వన్నె కెక్కినది. ఇంక గృహమున కరుగుము. రాజ్య భోగముల ననుభవింపుము.' అని యనేక

విధముల నా బాలభక్తుని బుజ్జగించి వీడ్కొలిపినవాఁడై తా నదృశ్యుఁ డయ్యెను.

ధ్రువుఁడును శ్రీహరిని అనేక విధంబులఁ గీర్తించుచు అచిరకాలముననే పురమును బ్రవేశించెను. పుత్రునికై యెదురు సూచుచున్న ఉత్తానపాదుఁడు కుమారుని ఎదుర్కొని, కొని వచ్చి, యొక శుభ ముహూర్తంబున రాజ్యమునకుఁ బట్టాభిషిక్తునిఁగా నొనర్చి తాను దపోవనంబున కరిగెను. ధ్రువుఁడును శ్రీహరి యాజ్ఞా ప్రకారము అరువదివేల సంవత్సరములు ధర్మమును దప్పక రాజ్యమును బాలించి, యంతమునఁ దనకై యుంచఁబడిన పదమును బొందెను. ఇతఁడు నిలచి యున్న చోటునే ధ్రువమండలమనియు, ఇతనినే ధ్రువనక్షత్రమనియు మన మిప్పటికిని బేర్కొనుచున్నాము.

నీతి:—బాలకులారా! కార్యదీక్షయు, స్థిర బుద్ధియు నున్నచో బాలకులైనను, దుస్సాధ్యములగు పనులను సాధింపఁగలరు. దీనికి ధ్రువుని పట్టుదలయు, స్థిర బుద్ధియు, సాక్షీభూతము లగుచున్నవి.

---

౬. పృథుచక్రవర్తి చరిత్ర.

(విష్ణుపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వకాలమున అంగరాజు అను ఒక భూవిభుఁడు గలఁడు. ఆయన మంచిగుణములు గలవాఁడు. ప్రజలను గన్న బిడ్డలవలెఁ గాపాడుచుండెడివాఁడు. ఆయన భార్యపేరు నిశీథ. అంగరాజు మిక్కిలి మంచి గుణములు గలవాఁడై యున్నప్పటికి, ఆతనికి సంతాన మనుమాటయే లేకుండెను. అందువలన ఆయనకు మనస్తాపము ఎక్కువకాఁ జొచ్చెను. బిడ్డలు లేనివాఁడగుట వలన ఆయన యజ్ఞములు సేయుచున్నప్పుడు తమతమ హవిర్భాగములను గొనుటకు దేవతలు రారైరి. ఏమి చేయుటకు దోచక తనకు సంతానము ఏవిధముగాఁ గలుగునో చెప్పవలసినదని గురువులగు ఋషిపుంగవుల నడిగెను. వారును గొంత తడవు విచారించి పుత్రకామేష్టిచేయవలసినదని తెలియఁజెప్పగా అంగరాజు సక్రమముగా నా క్రతువు నొనర్చి తన్కాలమునఁ దన భార్యయగు నిశీథయందు ఒక కుమారునిఁ గాంచెను. ఈబిడ్డకు వేనుఁడని పేరు పెట్టిరి.

వేనుఁడు మృత్యుదేవత యంశమువలనఁ బుట్టిన వాఁడగుటవలన బాల్యమునుండియే తినతోడనాటలాడు బాలురఁ

బట్టి క్రూరముగా శిక్షింపసాగెను. ఎన్నియో చెడు పనులఁ జేయసాగెను. యుక్తవయస్సు వచ్చినది మొదలు, క్షత్రియ కుమారుఁడగుటవలన వేట కరిగి, యచ్చోట సాధుమృగం బులఁబట్టి మిక్కిలిగా హింసింపసాగెను. ఒక్కొక్కప్పుడు గోవులనుగూడ హింసింపసాగెను. తన మాటకు ఎదురు జవాబు సెప్పినవారలను, ఇది తగదని నీతి గరపినవారలను, తన యాజ్ఞను శిరసావహింపనివారలను, క్రూరముగా శిక్షింప సాగెను. వేయేల? ఆతఁ డొనర్పని దుష్కార్యమే లేకుండెను. లేకలేక కలిగిన కుమారుఁడిట్లు దుర్మార్గుఁడగుటకు అంగరాజు మిక్కిలిగాఁ జింతింపసాగెను. ఆతని దుష్టబుద్ధిని మరల్పవల యునని ఎన్నియో నీతులను బోధించెను. ఒక్కొక్కప్పుడు దండోపాయమును గూడఁ గుమారునియెడ వినియోగింప సాగెను. కాని ఆతని దుస్స్వభావము మారినదికాదు. నానా టికి మఱింత యెక్కువకాఁజొచ్చెను. అంగరాజునకుఁ బుత్రు నిపై నసహ్యాభావము జనించెను. తన కుమారునివలననే తన ప్రజలు బాధలకు లోనగుచుండ నాతండు చూచి సహింప లేక పోయెను. ఒక వంక ప్రజలను గూర్చిన విచారము— మఱొక వంక పుత్రునిపై నసహ్యాభావము—ఇనుమడింప అంగ రాజు దిక్కు దెలియనివాఁడై యొకనాఁటి రేయి ఇతరులకుఁ దెలియకుండ రాజ్యమును విడచి, ఎచ్చటికో యరిగెను. మఱునాఁడు రాజునుగానక, రాణి, మంత్రులు, మొదలగు

వారందఱును, అతనికై యనేక చోట్ల వెదకించిరి. కాని లాభములేక పోయెను. అందువలన రాజు లేక పోయినచో రాజ్య మరాజకమగునని తలంచి, ఋషులు, మంత్రులు, ప్రజలు, మున్నగు వారందఱును, వేనునకుఁ బట్టాభిషేక మొనర్చిరి. వేనుఁడు క్రూరుఁడని తెలిసియున్నను, అట్టి యెడ వేఱు మార్గము లేకుండుటవలన అందఱును ఆతని రాజ్యాధిపత్యమునకు ఒప్పుకొనిరి.

తనకు రాజ్యాధిపత్యము వచ్చినది మొదలు వేనుఁడు మఱింత దుర్మార్గుఁ డయ్యెను. తన కంటికి నచ్చినట్టి కాంత యగపడినచో నామెను బట్టి బలాత్కారముగనైన చెరుప సాగెను. ఎవ్వరేని అడ్డము వచ్చినచో నట్టి వారల నప్పుడే తుద ముట్టింపుచుండెను. ఒక్కొకప్పు డన్యాయముగాఁ బ్రజల యిండ్లపైఁ బడి దోచుకొన సాగెను. రాజ్యమున ఎచ్చోటఁ జూచినను జార చోరులు ప్రబలసాగిరి. ఎచ్చోట జూచినను గల్లోలములు మెండుగాఁ జొచ్చెను. ప్రజలయందు శాంతి యను మాటయే లేకుండెను. వేనుఁ డెవ్వరిని లక్ష్యపెట్టకుండెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడచు నప్పటికి వేనుని దుష్ప్రవర్తనము మఱింత ప్రబల మయ్యెను. యజ్ఞయాగాది క్రతువుల యందు హవిర్భాగములఁ దనకే యొసంగ వలసిన దనియు, దేవతల కింతమాత్రము నీయరాదనియు, నిట్లొనర్పక ఎవ్వరేనిఁ దన

యాజ్ఞ నుల్లంఘించినచో నట్టివారలు కఠినముగా దండింపఁ బడుదు రనియుఁ దెలియఁ జేసెను. అందువలన అంతవఱకు సహించియున్న మునులకుఁ గోపము మిక్కుటముగాఁ గలిగెను. అందఱును ఒకచోటఁ జేరి 'ఆహా! ఈతని దుష్ప్రవర్తనము నానాటికి మించి పోవుచున్నదే! కానిమ్ము. తగిన నీతిని గరపుదము. వినినచో సరియే. వినకున్న అప్పుడే శిక్షింతము.' అని తమలోఁ దాము నిశ్చయించుకొని వేనుని కడ కరిగి 'ఓ రాజా! నీవీ రీతిగా జనులను బాధించుటతగదు. మా యజ్ఞయాగాది క్రతువుల నడ్డగించుటయుఁ దగదు. నీ దుష్టబుద్ధిని వీడి మంచి మార్గమునకు రమ్ము. లేకున్న నీ ప్రాణములు దక్కవు.' అని కఠినముగాఁ జెప్పిరి. కాని వారి మాటలను వేనుఁ డెంతమాత్రమును లక్ష్యము సేయక 'ఓహో! మీరేనా నన్ను జంపునది?' అని పరిహాస మొనర్పసాగెను. అప్పుడు ఋషులందఱును మండిపడుచు 'దుర్మార్గుడా! తర మెఱుంగక పరిహాసించెదవా? నీ విప్పుడే విగతజీవుఁడవై పోయెదవుగాక!' అని పలికిరి. ఆ క్షణముననే వేనుఁడు ప్రాణములను బాసెను. ఆహా! ఋషుల వాక్యములు అమోఘములుగదా? నాఁటితోఁ బ్రజల యొక్క కష్టములన్నియు నంతరించి పోయెను.

కుమారుని మరణమునకు నిశీథ మిక్కిలిగ విలపింపసాగెను. బిడ్డయొక్క మృతశరీరమును గాంచినయైన గొంత

వలెఁ దన సంతాపమును మాన్పుకొనవచ్చునోయను నట్లు కుమారుని కళేబరమును ఒక్కచో భద్రముగా నుంచెను. వేనునకుఁ బుత్రు లెవ్వరును లేకుండుటవలన నాతని తరువాత రాజ్యమునకు వచ్చు వారొక్కరును లేకుండిరి. అప్పటి స్థితి గతులను బట్టిచూడ రాజ్య మరాజక మగునట్లుండెను. అప్పుడు మంత్రులు, ప్రజలు మున్నగువారందఱును రాజ్యసంరక్షణ మొనర్పవలసినదని మునిపుంగవులను బ్రార్థింపగా వారును వల్లెయని, తను మంత్ర ప్రభావంబువలన వేనుని మృతశరీరము నుండి యొక పురుషునిఁ బుట్టించి యాతనికిఁ బృథురాజని పేరు పెట్టిరి. ఈ పృథురాజు కేవలము విష్ణుమూర్తి యంశ మునఁ బుట్టినవాఁడగుటవలన బాల్యమునుండియే తన సత్ప్రవర్తనమును అందఱికిని విశదపరుప సాగెను. కాలక్రమము ననుసరించి యితఁడు యుక్తవయస్కుఁ డయ్యెను. అప్పుడు ప్రజల యభిప్రాయము ననుసరించి ఋషు లాతనికిఁ బట్టము గట్టి పరిపాలనావిధిని జక్కగ బోధించిరి.

వేనుని దుష్ప్రవర్తనమువలన దేవతలు కోపించి సకాలమునకు వర్షమును గురియింపరైరి. అందువలన భూమి ఫలింపదయ్యెను. భూమి ఫలింపక పోవుటచేత రాష్ట్రమున క్షామము మెండయ్యెను. ప్రజలు తినుట కన్నములేక మిక్కిలిగా బాధపడసాగిరి. ఈస్థితియందే పృథుచక్రవర్తి రాజ్యము

సకు వచ్చెను. ప్రజల కష్టములను జూచుకున్నచోఁ దన పరిపాలనము నిష్ఫలమని తలంచినవాఁడై యాతఁడు అనేక యజ్ఞముల నొనర్చి దేవతలను సంతోషింపఁజేసెను. వారును బృథుచక్రవర్తి సత్ప్రవర్తనమునకు మెచ్చుకొని సకాలమునకు వర్షములను గురియింపసాగిరి. కాని భూమి ఫలింపదయ్యెను. వర్షములు గురిసినప్పటికి భూమి ఫలింపకుండుటకుఁ గారణమేమా యని అతఁడు పెక్కువిధముల నాలోచించి భూదేవికిఁ గూడ సంతోషమును గలిగింపనెంచి యనేక విధముల ఆ మహాతల్లిని బూజించెను. కాని అప్పటికిని భూదేవి శాంతింపలేదు. తనయందు లీనమైయున్న ఓషధులను బెంపొందింపఁజేయలేదు. ప్రజల కష్టములు అంతరించలేదు. రాష్ట్రమున నానాటికిఁ గరువు ప్రబలము గాఁజొచ్చెను. అన్నమో రామచంద్రాయని ప్రతివారును విలపింపసాగిరి. పృథుచక్రవర్తికి మనస్తాప మినుమడింప సాగెను.

ఇట్లు తన ప్రయత్నము లన్నియు నిష్ఫలము లగుచున్నందువలనఁ బృథుచక్రవర్తి మిపులకోపమును వహించినవాఁడై భూమిని బెకల్చి సస్యములఁ గొని తెచ్చుటకుఁ బ్రతిజ్ఞఁ గైకొనెను. ఆతని దృఢప్రతిజ్ఞకును, ఆతని సాహసమునకును, భూదేవి భయపడి, గోరూపమును ధరించి సత్యలోకమునకుఁ బారిపోయెను. పృథుచక్రవర్తియుఁ దన పట్టుదలను వదలక

వింటబాణమును సంధించి భూదేవిని వెంబడించెను. సత్య లోకమునఁ దనకు రక్షణము లభింపకపోవుటవలనఁ గైలాస మునకుఁ బరుగిడెను. అచ్చోటను దిక్కులేక పోవుటవలన వైకుంఠమున కరిగెను. అప్పుడు శ్రీమహావిష్ణువు భూదేవినిఁ గాంచి 'ఓసాధ్వీ! పృథుచక్రవర్తి నాయంశమున జన్మించి యుండెను. కావున నే నాతనియెడ విరోధ మూనఁజాలను. నీవాతనినే శరణంబు వేడుము. ఒరులు నిన్నెంతమాత్రమును రక్షింపజాలరు.' అని తెలియఁజేయ భూదేవియుఁ జేయునది లేక తన్ను వెన్నంటి వచ్చుచున్న పృథుచక్రవర్తి నెదుర్కొని 'ఓమహానుభావా! నన్ను జంపవలదు. నేనిప్పుడు గోరూప ముతో నున్నదానను. నాపాలు పిదుకుము. దాని వలన నీయభిమతము లన్నియు నీడేరఁగలవు. నన్ను రక్షింపుము.' అని పలుక పృథుచక్రవర్తియు నామె చెప్పిన ప్రకారమే యొనర్చి,సర్వజనులకు వలసిన వాని నన్నిఁటిని సమకూర్చెను. నాటనుండి, ఈచక్రవర్తిపేర భూమికిఁ 'పృథ్వి'యను నామము గలిగెను. ఇట్లు జనులకు వలసినవి యెల్ల సమకూర్చి ధర్మ మార్గమును దప్పక పెక్కు సంవత్సరములు రాజ్యమును బాలించి, యంతంబున, విష్ణునంశంబునఁ బుట్టినవాఁడగుట వలన, ఆమహాత్మునియందే లీనమయ్యెను. ఆహా! ఆచక్రవర్తి పేరిప్పటికిని భూమిమీద నిలచియున్నది కదా?

నీతి:—బాలకులారా! పరులను హింసించు వారు సమూలముగా నశింతురు. పరులను గాపాడువారు సర్వవిధ

ములఁ జేరుగాంతురు. ఈ రెంటికిఁ గథయే యుదాహరణ మగుచున్నది.

---

౭. సౌభరి చరిత్రము.

(విష్ణుపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము యువనాశ్వుఁడను ఒకరాజు గలఁడు. ఈయన కకుత్థ్సవంశమునకు సంబంధించినవాఁడు. మొదటి నుండియు నితఁడు సత్ప్రవర్తనమునందుఁ బేరెన్నికఁ గన్నవాఁడు. కాని సంతాన విహీనుఁడు. సంతానమును బడయుటకై యితఁ డెన్నియో సత్కార్యముల నాచరించెను. కాని ఒక్కటియును గలిసి వచ్చినదికాదు. తుదకు మనుష్య ప్రయత్నము వలన లాభము లేదని తలంచినవాఁడై, భార్యతోఁ గలసి తపోవనమున కరిగెను. అచ్చోట ముని పుంగవులకు శుశ్రూషలు సేయుచుఁ దన సత్ప్రవర్తనంబు వలన వారల ప్రాపును బడసి తన కోరికను వారికిఁ దెలియఁ జేసెను. వారును ఆతనిపైఁ గరుణవహించి కొంతజలమును మంత్రించి ‹ఓరాజా! రేపటి యుదయమున ఈ జలమును నీ భార్య కిమ్ము. దీనివలన నీ కొకకుమారుఁడు గలుగును. ఆతనివలన నీ వంశమున

మంచి పేరు వచ్చును. అని చెప్పి యా జలమును ఆతని కొసం గిరి. యువనాశ్వుఁడును దన కోరిక నెరవేరినందుకు సంతస పడసాగెను. ఏ గడియ కేది కలుగునో మానవుఁడు గుర్తింప నేరఁడుగదా ? ఆ నాటి రేయి, అర్థ రాత్రి సమయమున యువ నాశ్వునకు మిక్కిలి దాహమయ్యెను. అట్టియెడ ఋషుల వాక్యమును మఱచి, వారు మంత్రించి యిచ్చిన జలమునే త్రాగెను. కాని తపోధనుల వాక్యములు నిరర్థకములు గానేరవుగదా ? ఆ జలమును ఆతఁడు త్రాగుటవలన లోక విరు ద్ధముగా నాతఁడే గర్భమును ధరించెను. క్రమ క్రమముగా నవమాసములు పూర్తియయ్యెను. అప్పుడు యువనాశ్వుఁడు మునుల కడకరిగి అంతయును దెలియఁ జేసెను. వారును దైవ ఘటనమునకు ఆశ్చర్యపడుచును యువనాశ్వుని రక్షింపఁ దలంచి, యాతని గర్భములో నున్న శిశువు ఆతని కుడిప్రక్క చీల్చుకొని బయటికి వచ్చు నట్లును, దానివలన ఆతని కే మాత్రము హానికలుగకుండు నట్లును, అనుగ్రహించుటయే గాక, అట్లు పుట్టిన బిడ్డకు, బొటన వ్రేలియందు అమృతమును నుత్పాదింపఁ జేసి, ఆ వ్రేలుఁ పానము సేయుచు నా శిశువు జీవించు నట్లును ఒనర్చిరి. ఈ విధముగా ఋషుల వరబలంబు వలన యువనాశ్వుఁడు కుమారునిఁ గాంచి భార్యతోఁ గలసి తన నగరమునకు వచ్చెను.

యువనాశ్వుఁడు తన కుమారునకు మాంధాత యని పేరు పెట్టెను. మాంధాతయు మొదటినుండి అమృతపానము వలనఁ బెరిగినవాఁడగుటవలన బలము, ఔదార్యము, సాహసము, పౌరుషము మున్నగువానియందుఁ దనకు సాటిలేనివాఁడై యభివృద్ధి నొందెను. అతనికి యుక్తవయస్సు వచ్చినంతనే యువనాశ్వుఁడు కుమారునకుఁ బట్టముగట్టి భార్యతోఁ దపోవనంబున కరిగెను. మాంధాతయు రాజ్యమునకు వచ్చినది మొదలు న్యాయమును దప్పక ప్రజాపరిపాలన మొనర్చుచు, ఎదురులేని బలముగలవాఁడగుటవలన శత్రురాజులను బెక్కుమందిని జయించి చక్రవర్తియని పేరొందెను. ఐశ్వర్యమునకుఁ దోడతనికి ముచికుందుఁడను ఒక కుమారుఁడును, బెక్కుమంది కుమార్తెలును గలిగిరి. ఈవిధముగా మాంధాత చక్రవర్తి సకలసంపదలతోఁ దులదూగుచు రాజ్యపరిపాలన మొనర్చుచుండెను.

ఇట్లుండగా సౌభరి యను మహర్షి ఒకనాఁడు మాంధాత చక్రవర్తి కడ కరుదెంచెను. అతఁడును ఆమహాత్ముని సర్వవిధముల గౌరవించి వచ్చినపని యేమని అడిగెను. అప్పుడు సౌభరి అతనిఁ గాంచి 'రాజా! నేను వచ్చినపనిఁ దెల్పెద వినుము. ఒకనాఁడు నేను నదియందు స్నానము చేయుచుండగా, ఒక మీన మిథునము నాకు దృగ్గోచరమయ్యెను.

ఆ చేపలు రెండును గలసి పెక్కు గతుల సంసారసుఖ మును అనుభవించు చుండెను. వానిని గాంచి నంతనే అకారణముగా నా మనస్సు చలించి, సంసారముపైఁ గోరిక జనించినది. సంసార సుఖమును అనుభవించు టకు సౌందర్యవతులగు తరుణు లుండవలయును గదా! కావున నాకోర్కెను దీర్చుకొనుటకై నీయొద్దకు వచ్చితిని. నీపుత్రికలలో నొక్కరిని నాకిచ్చి వివాహము సేయుము. ఇదియే నావచ్చినపని.' అని తెలియఁజేసెను. మాంధాతకు నెత్తిమీఁద పిడుగు పడి నట్లయ్యెను. ఇచ్చుటకు మనస్సు ఒప్పదు. కాదని తిరస్కరించుటకు ధైర్యము చాలదు. ఏమి చేయుటకును దోచక తుదకు 'మహాత్మా! క్షత్రియ ధర్మము ననుసరించి రాకుమారికలకు స్వయంవర వివాహము విధ్యు క్తమై యున్నది. ఇది మీకు మాత్రము తెలియనిదా? వరుని నిశ్చయించు కొనుటయందు వారే స్వతంత్రులు. కావున నేనెట్లు సాహసింపఁగలను. నాపుత్రికలలో నెవ్వరైనను మిమ్మును వరించినచోఁ దప్పక మీకిచ్చి వివాహ మొనర్పఁ గలను. ఇట్లంటినని నాపైఁగినియకుఁడు. స్వామీ! కులాచార మును మీరుట తగినది కాదుగదా!' అని సవినయముగాఁ బలుక సౌభరియు దానికి సమ్మతించి 'రాజా! నీకుమార్తెలకు స్వయంవరమును జాటింపుము. విధిప్రకార మన్నియు జరుగఁ

గలవు. సంసారసుఖప్రాప్తియు, నీపుత్రికయొక్క పాణిగ్రహణ
మును, నాకు విధికృతములై యున్న నీవు తప్పింపఁజాలవుగదా?
అని పల్కెను. మాంధాతయు నమ్మహాత్ముని యాజ్ఞా ప్రకా
రము అప్పుడే కుమార్తెలకు స్వయంవరమును జాటించెను.
దైవ సంకల్ప మెట్లున్నదో గదా!

స్వయంవర మంటపమున రాకుమారులు క్రిక్కిరిసి
యుండిరి. సకాలమునకు మాంధాత చక్రవర్తి కుమార్తెలంద
ఱును బూలదండలఁగొని మంటపమును బ్రవేశించిరి. మిక్కిలి
సౌందర్యవతులగు నా కన్యకలను గాంచినంతనే ప్రతివారును,
ఆకన్యక తన్ను వరించుననియు, ఆకన్యక తన్ను వరించు
ననియు, ఆకన్యక తన్ను వరించుననియుఁ దలంచుకొనసాగిరి.
సౌభరియు నొక చోట సుఖాసీనుఁడై యుండెను.
అట్లు ఆ కన్యకా మణులు స్వయంవర మంటపమును బ్రవే
శించినంతనే సౌభరి తన తపోమహిమవలన నవమన్మథా
కారుఁడై వారలకుఁ గన్పడ సాగెను. ఇతరులకు మాత్రము
ఎప్పటి యట్లే కన్పడుచుండెను. ఆ కన్యకలు, కేవలము మన్మ
థాకారముతో వెల్గుచున్న సౌభరిని గాంచినంతనే మనస్సు
చలించినవారై, అందఱును ఆతనినే వరించిరి. దానికి రా
కుమారు లందఱును ఆశ్చర్యపడిరి. కొంతవడికి ఈర్ష్యాపర
వశులైరి. మాంధాత చక్రవర్తియుఁ దన కుమార్తెల యొక్క

కృత్యమునకు అసంతృప్తిని జూప సాగెను. పరిస్థితు లన్నియు నిట్లుండుట వలన సౌభరి సర్వమును గ్రహించినవాఁడై యందున్న రాకుమారుల నందఱిని గాంచి 'ఓ రాకుమారులారా! రాకుమార్తెలు కురూపుఁడగు జడ దారిని వరించిరేమాయని మీ రాశ్చర్య పడవలదు. నాపై మత్సర భావమూన వలదు. మీ రన్ననో భుజబల సంపన్నులు. మే మన్ననో వాగ్బల సంపన్నులము. ఒకప్పుడు మీ భుజ బలమునకు ఎదురుండ వచ్చును. కాని మా వాగ్బల మట్టిది కాదు. అయ్యది అమోఘము. మా తపశ్శక్తి యెట్టిదో మీకుఁ దెలియక పోవుటవలన మీరిట్లు తలంచుచుంటిరి. ఇదిగో మా శక్తిని దిలకింపుఁడు' అని తన మన్మథాకారము వారలకు గూడ దృగ్గోచరమగు నట్లొనర్చెను. ఆ యతులిత సుందరాకారమును గాంచి రాకుమారు లందఱును నివ్వెఱపడి తలలు వంచుకొనిరి. మాంధాత చక్రవర్తియుఁ దన దురభిప్రాయమునకుఁ బశ్చాత్తాపము నొంది, అంతటి మహాత్ముఁడు తన కల్లుఁ డైనందుకు సంతస పడుచు, అప్పుడే తన కుమార్తెల నందఱిని ఆతని కొసంగి విధ్యుక్తముగా వివాహ మొనర్చెను. సౌభరియుఁ దన భార్యలఁ దోడ్కొని వనంబున కరిగి యచ్చోట వివిధ రూపములతో వారల వలన సంసార సుఖమును అనుభవించుచు, సంసారమునకు దూరస్థుండై, తన జీవితమును గడుప సాగెను.

నీతి:—బాలకులారా! **తపోనిధులకు** సాధ్యములుగాని పను లెవ్వియును లేవు. వారు తలంచినచో ఈ సర్వప్రపంచమును దలక్రిందు సేయఁ గలరు. దీనికి సౌభరియే సాక్షీభూతుఁ డగుచున్నాఁడు.

---

౭. కల్మాషపాదుని చరిత్ర.

(విష్ణుపురాణాంతర్గతము.)

పూర్వకాలమున మిత్రసఖుఁడను ఒక రాజుండెను. ఇతఁడు పవిత్రమైన ఇక్ష్వాకువంశమునందుఁ బుట్టినవాఁడగుట వలన మొదటినుండియు మంచి నడత గలవాఁడై యుండెను. దీనికిఁ దోడు మిత్రసఖుఁడు భుజబలమునందు అద్వితీయుఁడై యుండెను. ఈయన రాజ్యమునకు వచ్చునప్పటికి దేశమునందు రాక్షసులబాధ మిక్కుటముగా నుండెను. అందువలన బ్రజలందఱును బెక్కుకష్టములకు లోనై యుండిరి. అప్పుడు మిత్రసఖుఁడు ప్రజలకష్టములను బాపనెంచి యెదురులేక విచ్చలవిడి విహరించుచున్న రాక్షసులపై దాడి వెడలి పెక్కు దినములు వారలతో ఘోరయుద్ధము లొనర్చి తుద కందఱిని నశింపఁజేసెను. అంతేగాక 'రాక్షసుఁడు' అన్నమాట తనకు వినఁబడినంతనే అట్టివానిని దన రాజ్యము లోనికి రానీయక

పాఱద్రోలుచుండెను. మిత్రసఖుని మాట వినవచ్చినంతనే రాక్షసులుగూడ మిక్కిలిగా భయపడసాగిరి. కాని ఆతనిపైఁ దీరని శత్రుత్వమును వహించి సమయము లభించినచో ఆత నిని మొదలంటఁ గూల్పవలయునని సంకల్పించుకొనియుండిరి.

ఈవిధముగా రాక్షసులను నశింపఁజేయుచుఁ బ్రజలకు గష్టమనునది లేకుండ మిత్రసఖుఁడు రాజ్యమును బాలించు చుండెను. అది యేమి పాపమో గాని, ఈతనికి సంతాన మనునది లేనేలేదయ్యెను. దేవతలను దృప్తిపఱచిన సంతా నము గలుగునేమోయని యనేక దేవతాకార్యము లొనరిం చెను. అనేక దేవాలయములను గట్టించెను. బ్రాహ్మణులకు అనేక భూదానములను గావించెను. అడిగినవారికి లేదనకుండ దగినట్లు సహాయమొనర్చెను. కాని యెన్ని యొనర్చినను, ఆతనికి సంతానము గలిగినది కాదు. మిత్రసఖునకు రోజులు గడచిన కొలఁది మనస్తాప మెక్కువ కాఁజొచ్చెను. సంతా నము గలుగదేమో యని అతఁడు దిగులుపడసాగెను. కాని యేమి చేయఁగలఁడు? ఇది మానవప్రయత్నమునకు అతీత మైనది గదా?

మిత్రసఖుని మనోవిచారమును సమగ్రముగా గుర్తె ఱిఁగి ఇక్ష్వాకు కులగురుండైన వసిష్ఠమహాముని ఒకనాఁడతని యొద్దకుఁజని 'రాజా! సంతానము కొఱకై నీవింతగా దిగులు

"పడనేల? నీవిప్పుడే పుత్రకామేష్టి అను యజ్ఞమును ఆచరింపుము. తపోనిధులమగు మేమందఱమును నీకుఁదోడుగా నుండెదము. ఈయాగాంతమున నీకుఁబుత్రసంతానము గలుగఁగలదు. ఎంతమాత్రమును దిగులు పడకుము. అని తెలియఁజేసెను. గురుని వాక్యానుసారము మిత్రసఖుఁడు అచిర కాలముననే యజ్ఞదీక్ష గైకొనెను. ఆయజ్ఞమునకు వసిష్ఠుడు అధ్వర్యుఁడుగా నుండెను. తక్కిన ఋషులందఱును సహాయభూతులై యుండిరి. సకాలమునకు యజ్ఞ మారంభింపఁబడెను. అట్టి సమయమున రాక్షసులందఱును మిత్రసఖుని యజ్ఞమును బాడుసేయవలయునని ప్రయత్నింపఁ జొచ్చిరి. కాని ఒక్కరికిని ధైర్యము చాలకుండెను. కొందఱు ఋషులెక్కడ శపింతురో యని భయపడిరి. మఱికొందఱు మిత్రసఖుని గూర్చి భయపడిరి. కాని తమ నిశ్చయమును మాత్రము వదలకుండిరి. ఈలోపల యజ్ఞము సక్రమముగా ముగింపఁబడెను. ఋషులందఱును దగిన విధమున సత్కారములనంది తమ తమ యాశ్రమముల కరిగిరి. సత్కరింపఁ బడవలసిన వాడు వసిష్ఠుడొక్కఁడు మాత్రమే మిగిలియుండెను. అట్టియెడ ఒకనాఁడు వసిష్ఠుఁడు లేని సమయమున ఒక రాక్షసుఁడు వసిష్ఠుని రూపముతో మిత్రసఖుని జేరంజని 'ఓరాజా! నీయజ్ఞము చక్కఁగా ముగింపఁబడినది. అందఱును నీవొనర్చిన సత్కారములకు

సంతోషించిరి. నాకుఁగూడ యజ్ఞదక్షిణగా నరమాంసముతో భోజనముఁ బెట్టించి సంతోషమును గూర్పుము. ఇదియే నీవు నాకొనర్పవలసిన సత్కారము. దీనివలన నేను సంతోషించెదను. ఇటులొనర్పకుంటివా నీకు సంతానము గలుగక పోవుటయేగాక మీఁదుమిక్కిలి నాకోపాగ్ని జ్వాలలకు గురికాఁగలవు. కావున నాకోర్కను రేపటిదినమున తప్పక నెఱవేర్పుము.' అని తెలియఁజేసి, మిత్రసఖునివలన 'సరే' యనిపించుకొని యారాక్షసుఁడు తన నివాసమున కరిగెను. పాపము! మిత్రసఖుని గతి ముందేమగునో గదా?

మఱునాఁడు మిత్రసఖుఁడు మాయా వసిష్ఠుఁడగు రాక్షసుని పల్కులు నిక్కంబులని నమ్మి, కొంతవఱకు శంకించియు, మానినచో శపించునేమోయని భయపడి నరమాంసమును దయారు చేయించెను. అంత మధ్యాహ్నమగు సరికి నిజమైన వసిష్ఠుఁడు రాగా, ఆ మహామునికిఁ గలయూపు నెఱుంగఁజాలక యా నరమాంసముతో భోజనమును బెట్టించెను. అప్పుడు వసిష్ఠుఁడు నరమాంసమును గుర్తించి, మండిపడుచుఁ గన్ను లెఱ్ఱజేసి 'ఓరాజాధమా! మేము తపోనిధులమనియు, బ్రాహ్మణులమనియు, ఆహారమునందు నియమమును గలవారమనియు, అందు కులగురువులమనియు, నెఱింగియు ఈ విధముగా నరమాంసమును బెట్టించితివేల? ఇది

యేనా నీవు నాకొనర్ప వలసిన సత్కారము? ఇదియేనా నీ రాజధర్మము? ఇదియేనా నీ సత్ప్రవర్తనము? నీచా! ఇంత కండ కావరమా? బ్రహ్మర్షి యని సకల లోకంబులచేత నెన్నఁబడిన నన్నే యవమానింపఁ దలంచితివా? ఇదో దీనికిఁ బ్రతిఫలము నిప్పుడే యనుభవింపుము. నీవు రాక్షసుఁడవై పండ్రెండు వత్సరములు నరమాంసాహారముతో జీవించెదవు గాక' యని శాప మొసంగెను. అప్పుడు మిత్రసఖుఁడు గడ గడ వణకుచు 'మహాత్మా! ఇదియేమి న్యాయము? ఈ విధముగా నొనర్ప వలసినదని మీరేగదా తెలియఁ జేసినది? ఇటు లొనర్పకున్నచో సంతానము గలుగదనియు, మీదు మిక్కిలి శాపమునకు గురియయ్యెదనని యు శాసించితిరిగదా? ఇందు నాతప్పేమి గలదు?' అని విన్నవింప వసిష్ఠుఁడును ఆశ్చర్యపడి దివ్యదృష్టివలన జరిగిన దంతయును దెలిసికొని 'రాజా! నిజము. నీవు చెప్పినట్లు నీవలన ఎంత మాత్రమును దప్పులేదు. ఇది యంతయు రాక్షస మాయవలన జరిగినది. అయినను మాశాపము వ్యర్థము కానేరదు. నీవు రాక్షసుండవై పండ్రెండు సంవత్సరము లుండక తీరదు.' అని తెలియఁ జేసెను.

వసిష్ఠుఁడు, తనవలన ఎంతమాత్రమును దప్పులేదని తెలిసికొనియుఁ దన్నట్లు శపించి నందుకు మిత్రసఖుఁడు తీవ

కోపమును వహించి, 'గురూత్తమా! నన్ను నిష్కారణముగా శపించితిరి కావున ఇదిగో దాని ఫల మిప్పుడే మీరును అనుభవింపఁ గల'రని అతనికిఁ బ్రతిశాప మిచ్చుటకై జలమును పుడిసిటఁ బట్టెను. అప్పుడు అతని భార్యయగు మదయంతీ దేవి యీ ఘోర కృత్యమును గాంచి 'నాథా! వలదు. గురునకుఁ బ్రతిశాప మీఁదగదు. ఆ మహాత్ముఁ డలిగినచో లోకంబు లన్నియు నశింపఁ గలవు. ఆతపోనిధిని మీరు వారింపఁగలరా? నామాట వినుఁడు. ఇట్లొనర్చుట మీ సచ్చరితంబునకుఁ గళంకమును గూర్చి నట్లగును. ఇందు మనమే మోసపోతిమి. దూరము విచారింపక చేసిన దానికిఁ బ్రతిఫల మనుభవింపక తీరదు.' అని యనేక విధముల నచ్చఁజెప్పి మాటిమాటికి వారించెను. అప్పుడు మిత్రసఖుఁడు తన భార్యతో 'దేవీ! ఈ జలము మాత్రము వ్యర్థము గానేరదు. ఈ నీరు ఎందుఁ బడినను ప్రమాదము వచ్చును. అన్యాయముగా ఒకరిని హింసించుట ధర్మముగాదు. కావున ఈ జలమును నా పాదములపైఁ జల్లుకొని ఆ ఫలమును నేనే యనుభవించెదను.' అని పలికి యట్లొనర్చెను. వెంటనే ఆతని పాదములు కమిలి నల్లబడి పోయెను. అందువలన అతనికి 'కల్మాష పాదు'డను పేరు ప్రసిద్ధమయ్యెను.

ఈ విధముగా మిత్రసఖుఁడు తన కోపమును వారించుకొని గురుని శాప ప్రకారము రాక్షసుఁడై అడవులయందు

విహరింప సాగెను. కంటబడిన వారి నందఱిని జంప సాగెను. ప్రొద్దు పొడిచినది మొదలు, ప్రొద్దుగ్రుంకు వఱకు ఆతనికి హింసయే ముఖ్యమైన పనియై యుండెను. ఇట్లతఁడు విహరించుచు ఒకనాడు ఆ యరణ్యమున ఒక చోట వన విహారము సేయుచున్న ముని దంపతులనుగాంచి, వారిలోఁ బురుషునిఁ బట్టి చంపెను. అప్పు డతని భార్య మిక్కిలిగా విలపించుచు 'ఓరీ దుర్మార్గుఁడా! అన్యాయముగా నా భర్తను జంపితివిఁ గాన నీవును నీ భార్యను గూడి నపుడు మరణింతువుగాక' యని శాప మొసంగి భర్తతో సహగమన మొనర్చెను. మిత్రసఖుఁడును వసిష్ఠుని శాపము పరిపూర్తియగుటవలన రాక్షస రూపమును దొలఁగి, యెప్పటి యట్లు సహజ రూపముతోఁ దిరిగి రాజ్య భారమును వహించెను. అదివఱకే పుత్రుఁడు గలిగి యుండుటవలన, ముని పత్ని శాపమును జ్ఞప్తి యందుంచుకొని భార్యను ముట్టుకొనక కాలమును గడుప సాగెను.

నీతి:——బాలకులారా! ఏ కార్యమైనను దూరము విచారించి పనిఁ జేయవలెను. తనకు శక్తియున్నప్పటికిని మహాత్ముల కెగ్గొనర్ప సమకట్టరాదు. మన మెంత యత్నించినను విధి కృతమును దప్పించుకొనఁ జాలము.

---

౬. జడ భరతుని చరిత్ర.

(భాగవత పురాణాంతర్గతము.)

పూర్వము ఋషభుఁ డను ఒక రాజేంద్రుఁడు గలఁడు. ఈయన క్షత్రియుఁడై నప్పటికిని, శ్రీహరి యంశంబున జన్మించిన వాఁడగుటవలన మొదటి నుండియు మంచి బ్రహ్మజ్ఞానియై యుండెను. శ్రీహరియే ఋషభావతార మెత్తెనని అందఱును దలంపఁ జొచ్చిరి. ఋషభుఁడు చిన్న తనము నందే వేద వేదాంగాది సమస్త విద్యలను జదివి యుండెను. వంశ క్రమాగతంబగు రాజ్యంబును వహించునప్పటికిని—కులాచార ప్రకారంబు గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరించినప్పటికిని—రాజ్యభోగంబులపై నాసగొనక, సంసార బంధంబులయందుఁ దగుల్కొనక, ఎల్లప్పుడు వైరాగ్యమార్గము నవలంబించి, ప్రజాపరిపాలన మొనర్పసాగెను. వైరాగ్యమార్గము నవలంబించి నప్పటికిని, సంపూర్ణముగా సంసార పరిత్యాగ మొనర్చి యుండలేదు. ఋతుధర్మమును జక్కఁగా గుర్తించి తగిన సమయములందు మాత్రము భార్యయందు గృహస్థధర్మమును నెఱపుచుండెను. ఇట్లు పెక్కు సంవత్సరములు గతించెను. ఋషభునకుఁ బెక్కుమంది కుమారులు గలిగిరి. పెద్ద కుమారుని పేరు భరతుఁడు. ఇతఁడు మొదటి నుండియు జడ స్వభావము గలవాఁడగుటవలన, ఇతనికి జడభరతుఁడను పేరు ప్రసిద్ధ

మయ్యెను. పెద్దకుమారునకు యుక్తవయస్సు వచ్చినంతనే ఋషభుఁడు రాజ్యమును ఆతని యధీన మొనర్చి, తాను భార్యతోఁగలసి తపోవనంబున కరిగెను.

భరతుఁడు రాజ్యమునకు వచ్చినంతనే, విశ్వరూపుఁడను పేరుగల ఒక రాజుయొక్క కుమార్తెను—పంచజని అను పేరు గలదానిని పెండ్లిచూడెను. భరతుఁడు గూడ ప్రతివిషయము నందును దండ్రియగు ఋషభుని బోలియుండెను. రాజ్యమును వహించినాడని చెప్పుటయేకాని, ఆతనికి రాజ్యభోగంబుల యందెంత మాత్రమును మనస్సులేదు. పెండ్లిచేసికొనెనని తలంచుటయేకాని సంసారసుఖము నందెంత మాత్రమును ఆతనికి బుద్ధిలేదు. ఈవిధముగాఁ గొన్ని సంవత్సరములు మాత్రము రాజ్యపరిపాలన మొనర్చి, పిమ్మట విరక్తిఁజెందిన వాఁడై తన తమ్మునికి రాజ్యము నంటఁగట్టి, గృహమును విడిచిపోయెను.

భరతుఁ డట్లు సన్న్యాసము నవలంబించి, గండకీ నదీతీర మున, పులహ మహాముని యాశ్రమమునకు సమీపమున, ఒక యాశ్రమమును నిర్మించుకొని, బహునిష్ఠతో శ్రీహరిని గూర్చి తపముసేయ నారంభించెను. ఇట్లు కొంతకాలము గడచెను. ఒకనాఁ డా మహాత్ముఁడు గండకీనది యందు స్నానముచేయుచున్న సమయమున, నిండు చూలు దాల్చి

యున్న ఒక లేడి, ఆనదియందు నీరు ద్రావుచుండెను. అదే సమయమున ఒక సింహము దిక్కులు మారుమ్రోగునట్లు భయంకరముగా గర్జించెను. ఆ యఱపు విని, నీరు ద్రావుచున్న ఆయాడులేడి భయపడినదై, ఒక్క దుముకు దుమికెను. తోడనే గర్భములోని పిండము జారి ఆనీటిలోఁ బడెను. ఆలేడియుఁ గొంత దవ్వరిగి ప్రాణభయముచేత నొకచోట మృతినొందెను. ఇదంతయును గాంచుచున్న జడభరతునకు, తలవని తలంపుగ దుఃఖ మతిశయించెను. క్షణమునకుఁ గలుగఁబోవు సంగతియుఁ దెలియదుగదా యని ఆలేడిని గూర్చియు, ఆ సింహముయొక్క గర్జనమును గూర్చియు, దాని వలన గలిగిన మహోపద్రవమును గూర్చియు నాతఁడు అనేక విధములఁ దలపోయుచు, ఎట్ట యెదుట నీటిపైఁ దేలుచున్న ఆ లేడి పిల్లనుగాంచి మిక్కిలి జాలిపడి, చేరదీసి, తన ఆశ్రమమునకుఁగొనిపోయి నాఁటనుండి అతి ప్రేమతో దానిని బెంప సాగెను. ఆహా! విధి పరిణామమును గుర్తింపఁజాలముగదా? రాజ్య భోగంబులపై నాసగొనక—సంసార సుఖముపై మనస్సు నిల్పక—కేవలము విరాగియై యున్న భరతునకా, ఆలేడి పిల్లపై అంతటి వ్యామోహము గలుగుట! దీని వలన ఏమి జరుగ నున్నదోగదా?

ఈ విధముగా రెండు మూడు సంవత్సరములు గతించెను. లేడి పిల్లయుఁ జక్కగా నభివృద్ధి నొంది పెద్ద దయ్యెను.

కాలము గడచినకొలఁది భరతునకు దానిపైఁ దీరని ప్రేమ గలుగ నారంభించెను. అదియు నా యాశ్రమమునకు సమీపమునఁగల పచ్చిక బయళ్ళయందు మేయుచు- గన్నుల పండువుగఁ జెంగు చెంగున దాఁటుచు భరతునకు మనస్సంతోషమును గూర్చుచుండెను. అది ఒక్కగడియసేపు కన్పడకున్నచో నాతఁడెంతయో దిగులు పడుచుండెను. ఈవిధముగా నానాటికి దానిపైఁ గలప్రేమ భరతుని యందు మిక్కిలి యభివృద్ధి గాఁ జొచ్చెను. రాత్రులయందు దానిని తనప్రక్కన నుంచుకొని నిద్రించుచుండెడివాఁడు. అదియుఁ గడుపునఁ బుట్టిన బిడ్డవలె ఆతనియెడ మిక్కిలి మచ్చికతో వర్తింపసాగెను. ఇట్లు కొంత కాలము గడచు నప్పటికి భరతునకు మరణ కాలము ఆసన్నమయ్యెను. అప్పుడతఁడు 'అయ్యో! నేను గతించినచో నీలేడి పిల్లకు దిక్కెవ్వరు? ఏమృగము వాతపడుకోకదా! అయ్యయ్యో! దీనినెట్లు విడిచిపోఁ గలను? దీనితో సుఖముగాఁ గాలము గడుపు భాగ్యము నాకింక లభింపదు గదా?' అని అనేక విధముల విచారపడుచు, ఆ లేడి పిల్లనుఁ జేరదీసి తన హృదయమునఁ జేర్చుకొని, కన్నీరుఁ గార్చుచు, మనస్సంతయు దాని యందే నిలిపి ప్రాణములను విడిచెను.

పాపము! భరతునకు జన్మ రాహిత్యము లభించినది కాదు. చని పోవు నప్పుడు లేడిపై బెంగఁగొని యున్న కారణమున, అతఁడు తిరిగి లేడిగానై జన్మించెను. కాని పూర్వ స్మృతి

మాత్రము ఆతని యందుండెను. అందువలన, అట్లు లేడియై పుట్టిన యనంతరము, ఒక నాఁడతఁడు 'అయ్యో! ఎంతటి దురవస్థకు లోనైతిని? దేవేంద్ర భోగముతో సమానమగు రాజ్య భోగమును విడనాడితిని. సుఖదాయకంబగు సంసారమునుఁ ద్యజించితిని. ఇంద్రియములను జయించితిని. కామ లోభాది గుణములను సమూలముగా నశింపఁ జేసితిని. మన స్థైర్యమును వహించితిని. శ్రీహరినిఁ గూర్చి తపస్సుచేసితిని. ఐననేమి? ఎన్ని యున్ననేమి? ఎంతటివాఁడనైననేమి? మునులచేత రాజర్షినని అనిపించుకొనిన నేమి? కటకటా! ఒక లేడి పిల్లపై, అంతగా వ్యామోహమును జెంది, తపమును మంటఁ గలిపి, శ్రీహరి స్మరణమును మఱచి, తుదకు అవసాన కాలమునఁగూడ వ్యామోహమునఁ దగుల్కొని ఇప్పు డిట్లు తిరిగి లేడినై పుట్టితినే? అయ్యో! నాకీ జన్మముఁ దొలఁగు టెట్లు? వర జన్మ మబ్బు టెట్లు? జన్మ రాహిత్య మొదవు టెట్లు? ఓ భగవానుఁడా! నాకుఁ ద్రోవఁ జూపుము. నన్నింక గష్ట పెట్టకుము. ఇప్పటికి బుద్ధి వచ్చినది. ఇప్పటికేఁ బ్రపంచ స్థితి యెట్టిదో తెలిసినది. నన్ను రక్షింపుము.' అని పలువిధములఁ బ్రార్థింప సాగెను. తన్నుఁ గూర్చి నిందించుకొన సాగెను. లేడియై పుట్టి నప్పటికి ఆతఁడు భగవద్ధ్యానమును మానలేదు. ఆహార నిద్రాదులను ద్యజించి, యెల్లప్పుడు పరాత్పరుని

యందే మనస్సు నిల్పి జన్మనివృత్తికై ప్రార్థింప సాగెను. ఆతనికి మంచిదశ రానుండెనో యనునట్లు, అచిరకాలముననే మరణ మాసన్నమయ్యెను. అప్పుడు లేడి రూపమును దొలంగి, పుణ్యావశమున ఆంగీరసమునికిఁ బుత్రుఁడై జన్మించెను.

ఈజన్మమునందును భరతుఁడు పూర్వ జ్ఞానమును గలిగి యుండెను. అందువలనఁ జిన్నతనమునందే యెట్టి వ్యామోహము లందును దగుల్కొనక, వైరాగ్యమార్గము నవలంబించి గృహమును విడిచి పోయెను. ఆహారనిద్రాదులను గూడఁ గొంతవఱకు జయించి పిచ్చివాని విధమున నందందుఁ దిరుగ నారంభించెను. అంతటి పిన్నవయస్సునందే భరతునకు ఆత్మవిద్య సంపూర్ణముగా వచ్చియుండెను. ఇట్లతఁడు, ఏకాకిగాఁ దిరుగుచుండ నొకనాఁడు సింధుదేశపురాజగు రహూగణుఁడు అనునతఁడు జ్ఞానమార్గము నెఱుంగ దలంచి కపిలమహాముని యొద్దకు ఆమార్గముననే పల్లకినెక్కి పోవుచుండెను. అట్టియెడ ఆపల్లకిని మోయుచున్న బోయలలో ఒకఁడు అలసిపోయి, తనకు మాఱుగాఁ బల్లకిని మోయవలసినదని భరతుని నియమించెను. భరతుఁడును అట్టి పనికి ఎన్నఁడును అలవాటుపడియుండని వాఁడగుటచే నడకయందు దొట్రుపడ సాగెను. అందువలనఁ బల్లకిలో నున్న రాజునకుఁ గష్టముఁ గలిగెను అప్పుడతఁడుబోయలను 'ఏమిరా' అని గద్దించి పలుక వారును

ప్రభూ! ఇది మాతప్పుఁగాదు. ఇదంతయుఁ బ్రొత్తఁగావచ్చిన ఈ బ్రాహ్మణ కుమారునిది' అని తెలియఁజేయ రహూగణుఁడు వెంటనే పల్లకి దిగి, ఎఱుఁగక చేసిన యపరాధమును క్షమింప వలసినదని భరతునిఁ బ్రార్థించెను. అప్పుడు భరతుఁడు నవ్వుచు 'రాజా! క్షమించుటకుఁగాని శిక్షించుటకుఁగాని మానవుఁడు కర్త గానేరఁడు. అన్నిఁటికిని భగవంతుఁడే మూలకారణుఁడు. తప్పొనర్చుట మానవులకు సహజము. అట్టి తప్పును మన్నించి కాపాడుట భగవంతునకు సహజము. ఈ ప్రపంచము నిజముఁ గాదు. ఈ దేహము స్థిరముఁ గాదు. పుట్టుట యెచ్చోటనున్నదో అచ్చోటనే చచ్చుటయు ఉన్నది. కాని అది కాలచక్రముపై నాధారపడి యున్నది. చము రున్నంతవఱకు, దీపము వెలుఁగుచున్నది. చమురు అయిపోయి నంతనే దీపము ఆరిపోవుచున్నది. రాజా! ప్రపంచస్థితియు ఇట్లే యుండునని యెఱుంగుము. పొమ్మ్మ.' అని చెప్పి తిరిగి గండకీనదీ తీరమునకే యరిగి అచ్చోటఁ దాను ఇదివఱకు నిర్మించుకొనిన ఆశ్రమమునందే వసించుచు, మనస్థైర్యమును వీడక పెద్దకాలము శ్రీహరినిఁ గూర్చి తపంబొనర్చి, అంతం బున మోక్షంబు నొందెను.

నీతి:—బాలకులారా! దైవవిధినిఁ దప్పించువారెవ్వ రునులేరు. ఇదియే యీకథవలన మనము నేర్చుకొనవలసిననీతి.

౧౦. నృగమహారాజుచరిత్రము.

(భాగవత పురాణాంతర్గతము)

పూర్వకాలమున ఇక్ష్వాకు వంశమున నృగుఁడను మహీపాలుఁ డొకఁ డుండెను. ఆయన మొదటి నుండియు మంచి నడవడి గలవాఁడు. తుదకు నవ్వులాటకైనను అబద్ధ మాడి యెఱుఁగఁడు. భుజబలము నందును, సాహసము నందును, ధైర్యమునందును, ఎదురులేనివాఁడు. ఆయన రాజ్యము నకు వచ్చినంతనే, సర్వదిక్కులను జయించి సార్వభౌముఁ డని పేరుగాంచెను. రాజ్యమంతయు మంచి స్థితి యందుండఁ బరిపాలన భారమును విశ్వాసపాత్రులగు మంత్రులపైఁ బెట్టి యతఁడు ధర్మకార్యములందు నిమగ్నుఁ డయ్యెను. అనేక సత్రములను గట్టించెను. లెక్కకు మిక్కిలిగ దేవాలయము లను గట్టించెను. నీటి వసతి కొఱకు, బావులను, చెఱువులను త్రవ్వించెను. ప్రయాణికులకు విశ్రాంతి లభించునట్లు, అక్కడక్కడ పూలతోటలను నిర్మింపఁ జేసెను. బ్రాహ్మణులకు విరివిగా భూదానముల నొసంగెను. అడిగిన వారికి లేదన కుండెను. వేయేల? ఆతని రాజ్యమున వెతకిచూచినప్పటికి మందునకైనను ఒక్క దరిద్రుఁడు గానరాఁడు; నిరాధారుఁ డనువాఁడు మొదలే కానుపింపఁడు.

ఈ విధముగా మర్త్యలోకమును సంతోషింపఁ జేసి, దేవ ఋషి పితృలోకంబుల సంతోషింపఁ జేయుటకై పూనుకొనెను. అందుకని పెక్కు యజ్ఞముల నొనర్చెను. దేవతలును, నృగమహారాజు యొక్క ధర్మ ప్రవర్తనమునకు మెచ్చికొని, స్వస్వరూపములతో నరుదెంచి తమ తమ హవిర్భాగంబులఁ గొని పోవుచుండెడివారు. ఋషులు తగిన విధంబుల సత్కరింపఁబడి సంతోషించుచుండెడివారు. నృగుఁ డెల్లప్పుడు గోదాన మొసంగు నప్పుడు తొలి చూలుపాడి యావులనే యిచ్చుచుండెడివాఁడు. ఇట్లుండ నొకానొకప్పుడు, కశ్యప మునికి, నృగుఁ డొక పాడి యావును దాన మొసంగెను. కాని కర్మవశమున నాయావు తప్పించుకొని తిరిగి వచ్చి మందలోఁ జేరెను. ఆ యావును, దాన మీయఁబడినదని గురుతింపలేక, యా రాజు తిరిగి యింకొకరికి దాన మిచ్చెను. ఆ బ్రాహ్మణుఁడా యావును దీసికొని పోవుచుండఁ గశ్యపుఁడు, తప్పించుకొని పోయిన తన యావుకై వెదకికొనుచు, నీ బ్రాహ్మణుఁడు తీసికొని పోవుచుండుటఁ జూచి యాతనిని సమీపించి, 'అయ్యా! ఈ యావునాది. మీరీ విధముగా దొంగిలించి దీనిఁ దీసికొని పోవుటతగునా?' యని యడిగెను. అందు కా బ్రాహ్మణుఁడు రవంత కోపముతో 'స్వామీ! నిజమును గుర్తింపక యీ రీతిగా మాట్లాడుట మీ యట్టివారికిఁ దగదు. ఈ యావును నేను దొంగిలించలేదు. నృగమహారాజుగారు దీనిని నాకు

దాన మిచ్చుటఁజేసి తీసికొని పోవుచుంటిని' అని చెప్పెను. అప్పుడు కశ్యపుఁడు 'అయ్యా! నా తప్పును మన్నింపుఁడు. ఈ యావు నాకిదివఱకే దాన మీయఁ బడినది. అందువలన నది నాది కాని మీది కానేరదు. ఒకసారి దానమీయఁబడి నది, రెండవమారు దాన మిచ్చుటకుఁ బనికిరాదు. కావున శాస్త్రీయముగా నీ యావునాదై యున్నది. రాజుగారి దగ్గఱకే వెళ్ళి మన తగవును దీర్చికొందము రమ్ము.' అని చెప్పి యా బ్రాహ్మణుని తోడను, ఆ యావుతోడను నృగుని కడ కరుదెంచెను.

ఈ విధముగా వచ్చిన వారిద్దఱి వృత్తాంతమును నృగ మహారాజు తెలిసికొని, తన తప్పిదమునకు నొచ్చుకొని యా బ్రాహ్మణునితో 'మహాత్మా! నిజమును గురుతింపలేక మీకీ యావును దాన మిచ్చితిని. ఇది శాస్త్రమునకు విరుద్ధము. కావున దీనిని కశ్యపున కిచ్చివేయుఁడు. దీనికి బదులుగా నిట్టి యావులను మీకు వేన వేలొసంగెదను' అని చెప్పెను. కాని యా బ్రాహ్మణుఁడు సమ్మతింపక తన కదియే కావలయునని చెప్పి మఱు మాటాడక యా గోవును దోలుకొని తన యింటి కరిగెను. అప్పుడు నృగుఁడు చేయున దేమియులేక కశ్యపునిఁ జూచి 'స్వామీ! నా తప్పును మన్నింపుఁడు. అట్టి గోవు లెన్ని కావలయునన్న, అన్ని యిచ్చెదను'అని ప్రార్థనా

పూర్వకముగాఁ దెలియఁ జేసెను. కాని కశ్యపుఁడు కినుక వహించినవాఁడై 'ఓ రాజా! బ్రాహ్మణ ధనము నపహరించిన నీయట్టి వానిని శిక్షింపక విడువరాదు. ధర్మమును రక్షింప వలసినవాఁడవైన నీవే యధర్మమునకుఁ బాల్పడితివి. కావున నీ వొక పెద్ద యూసరవిల్లివై, యొక కూపంబునఁ జిక్కి తపించె దవుగాక'యని శపించి, శాపవిముక్తియైనను దెలుపక తన యాశ్రమమున కరిగెను. 'అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభం'అను న్యాయానుసారము నృగుఁ డప్పుడే యూసరవిల్లియై పోయెను. ఆహా! ఎంతటి వారికైనను బుద్ధాకృత కర్మానుభవంబు దప్పదుగదా!

అట్లు నృగమహారాజు శాపోపహతుండై యుండ నొక్కనాఁడు శ్రీకృష్ణ పరమాత్ముని పుత్రులగు మన్మథుఁడు, సాంబుఁడు మొదలగువారు మృగయా వినోదార్థ మరిగి తిరిగి వచ్చుచు మార్గమధ్యంబునఁ గూపంబునఁ జిక్కితపించు చున్న యూసరవిల్లిని గాంచి లేవదీయు వారలై యత్నింప నయ్యది కదలదయ్యెను. వారును దాని సత్వంబున కాశ్చర్య పడుచు గృహంబున కరిగి శ్రీకృష్ణ భగవానున కా సమాచారంబునంతయుఁ దెలుప నాతండును విస్మయంబంది కుమారులతో నా కూపంబు కడ కరుదెంచి యా యూసరవిల్లిని దన వామ హస్తంబున నందుండి వెడలఁ దిగిచెను. శ్రీకృష్ణుని

కరస్పర్శనంబు వలన నృగుఁడు శాపవిముక్తి నొంది యెప్పటి రూపంబును దాల్చెను. కృష్ణుండు సర్వజ్ఞుఁడయ్యు నేమియు నెఱుంగని వానివలె నృగునిఁ గాంచి 'నీ వెవ్వఁడవు?' అని యడిగెను. అంత నృగుఁడు చేతులు గట్టుకొని 'స్వామీ! సర్వంబు నెఱింగియు నేమియు నెఱుంగని వాని చందంబున నిట్లడిగెద రేల? జగత్కారణ భూతుండవగు నీకుఁ దెలియని విషయం బేమికలదు? మహాత్మా! నీవు సర్వవ్యాపివి. సర్వ రక్షకుఁడవు. సృష్టి స్థితి సంహారక క్రియలు నీవలన జరుగు చున్నవి. అయినను అజ్ఞునివలె నన్నడిగితివిగాన నాచరిత్రంబు నెఱింగింతు'నని పలికి యామూలాగ్రముగాఁ దన చరిత్ర మును శ్రీకృష్ణునకుఁ దెలియఁ జేసెను. కృష్ణుండును, అతని చరిత్రమును సాంతముగావిని 'ఓయీ! దీనికై నీ వెంత మాత్రమును జింతింప వలదు. నీ విప్పుడు పవిత్రుఁడవై తివి. నేఁడు మొదలు శాశ్వత పుణ్యలోక సుఖంబుల ననుభవించె దవుగాక!' యని చెప్పునంతలో దేవ విమాన మొకటి వచ్చి నృగుని స్వర్గలోకమునకుఁ గొని పోయెను. కృష్ణుండును కుమారులతో గృహంబున కరిగెను.

నీతి:—బాలకులారా! విప్రుల ధనము విషమువంటిది. పొరపాటున నైనను వారల సొమ్మును అపహరింపరాదు. ఇదియే యీ కథ వలన మీరు నేర్చుకొనవలసిన నీతి—

స ం పూ ర్ణ ము.

పురాణ చంద్రిక (1వభాగం

sl.no. 1.42

13748